

Simeon Stefanov

(Bulgaria, Institute for Bulgarian Language, BAS)

The Lexis of the Croatian Literature of the 14th – 15th Century: A Glottometric Analysis

Abstract: The paper presents an attempt at applying statistical methods to the study of the lexis of the earliest medieval Croatian texts written in the vernacular of the 14th – 15th century in the Latin script. Only some statistical categories are calculated. A comparison between the glottometric characteristics of the studied texts is proposed as well.

Симеон Стефанов

(България, Институт за български език, БАН)

Лексиката в хърватската книжнина XIV – XV в.: глотометричен анализ

Предмет, цели, задачи и методи на изследването

Предмет на настоящото изследване са статистическите характеристики на четирите от най-ранните средновековни хърватски произведения, писани на народен език и записани с латински букви:

- RZ* *Red i zakon od primlenja na dil dobroga činjenja sestar naših reda svetoga otca našega Dominika* или *Red i zakon* (вж. Стефанов 2018a/Stefanov 2018a) от 1345 г.,
ŠM *Oracio pulcra (et) devota ad B(ea)tam V(irginem) Ma(r)ia(m)* или *Šibenska molitva* (вж. Стефанов 2018б/Stefanov 2018b) от края на XIV в.,
CPS *Cantilena pro sabatho* от края на XIV (вж. Стефанов 2018в/Stefanov 2018v) и
LSK *Legenda sv. Katarine divice* (Житие на св. Екатерина) по ръкопис *I c 6* от Архива на ХАЗУ (вж. Стефанов 2012, 2013, 2014а, 2014б, 2015а, 2015б, 2017а, 2017б, 2017в, 2018г./ Stefanov 2012, 2013, 2014а, 2014б, 2015а, 2015б, 2017а, 2017б, 2017в, 2018г).

Това са най-ранните известни засега в науката хърватски произведения, писани на народен език и записани с латински букви. Те отразяват навлизането на народния език в книжнината. Представяват четри различни жанра от средновековната хърватска литература. Показват как без да се опират на предходната книжовна традиция от подобен характер, хърватските книжовници успяват да създадат текстове, които да отговарят на нуждите на своето време и да отразяват особеностите на говоримия език от този период.

Основна цел на изследването е да се изчислят и съпоставят глотометричните, а чрез тях и лексикалните и стилистичните показатели на избраните произведения. Тъй като не ми е известно подобни проучвания да са правени върху други средновековни (и не само) хърватски произведения, другата основна цел е да се даде материал за сравнение и съпоставка с резултати от бъдещи изследвания. За постигане на прецизност по отношение на обобщенията и изводите се правят съпоставки с изследвания върху жан-

ровата класификация на средновековната хърватска литература, върху езика на произведения от старата българска литература, както и на съвременни български литературни жанрове. Сведенията за старата и съвременната българска литература се основават върху проучванията на Илиева 2013/Иlieva 2013, Станчев 1982/Stanchev 1982; 1985 и Янакиев 1977/Ianakiiev 1977, а за жанровата класификация на средновековната хърватска литература – върху тези на Hercigonja 1973: 22-66; Hercigonja 1975; Fališevac 1978; Malić 2008: 301-322: 301-322.

Задача на разработката е да се направи глотометричен анализ на избрани езикови показатели от споменатите паметници, резултатите да бъдат съпоставени, а в бъдеще да послужат за съпоставка с показателите на други текстове. Подобни проучвания не са правени досега в хърватската наука, поради което резултатите от изследването могат да обогатят хърватската медиевистика с приложената методология и с подробното описание на провеждането ѝ върху посочените източници. Разглежданите паметници са предимно преводи от латински и/или италиански език. Поради това е възможно техните езикови особености да са присъщи не само за хърватския текст, но и за латинската/италианската подложка. Тъй като тези преводи са на народен език, смятам, че отразяват до голяма степен особеностите на говоримия език от разглеждания период и поради това могат да послужат и като свидетелство за неговото състояние. Съпоставката с резултатите от подобни проучвания върху други ранни писмени паметници би показала какъв подход се прилага при употребата на говоримия език в книжнината от този период, както и до каква степен жанровите особености на разглежданите паметници оказват влияние и върху показателите на проведения анализ.

В изследването се прилагат: методът на статистическата лингвистика (срв. Фрумкина 1964/Frumkina 1964: 42-54; Янакиев 1977/ Yanakiiev 1977; Христова 1994/Hristova 1994: 7-40; Давидов 1996/Davidov 1996: 28-43; Илиева 2011/Иlieva 2011: 14-36; 2013: 72-86 и др.), методът на стилистичния анализ, методът на жанровия анализ, методът на историческата лингвистика, сравнителният и съпоставителният метод.

История на средновековния хърватски език и литература

Науката не разполага с конкретни исторически сведения за приемането на Кирило-Методиевата традиция по хърватските земи. Първата сигурна информация е от X – XI в. и по-специално от Сплитските събори от 925 г. и 1060 г., на които се осъжда разпространението на славянското богослужение сред хърватите. Поради отрицателното отношение на римската църква към Кирило-Методиевата православна традиция хърватската редакция на старобългарския език не придобива статут на официален литургичен език. Запазените глаголически откъси от житието на св. Кирил, службите в чест на светите братя, легендите за св. Вацлав, св. Людмила, св. Вит свидетелстват за преки контакти с Велика Моравия и Панония. На фона на типологическите паралели и интензивните контакти с останалите славянски и балкански литератури, през XII – XIII в. се засилва хърватската ориентация към западните културни центрове. За това благоприятстват решенията на Латеранския събор през 1215 г., според които се допуска разнообразие на езиците и обредите в църквата. Създават се предпоставки за редактиране на библиейските и литургичните книги според текста на Вулгата, а периодът XIV – XV в. се очертава като Златен век на хърватската глаголическата книжнина. Засилва се францисканското влияние върху характера на литургичната литература, от запад се възприемат нови нелитургични текстове и литературни жанрове – религиозно-поучителни съчинения в превод от италиански, латински и немски език. След пребиваването на глаголашки свещеници в пражкия манастир Емауз по времето на Карл IV (1347 – 1378), в хърватската глаголическата книжнина проникват и преводи от чешки извори, но чешкото

влияние отслабва след смъртта на Ян Хус през 1415 г. От литургическите книги на св.св. Кирил и Методий са запазени само фрагменти в по-късни преписи. Най-старият запазен паметник с богослужебен характер са Виенските листи от края на XI началото на XII в. Два глаголическия откъса от Апостола се съдържат в Гръшковичевия и Михановичевия фрагмент, съответно от началото и края на XII в. Текстовете на евангелието, Псалтира и останалите библейски книги се откриват в новоформираните мисли и брeвиари или отново се превеждат от латинските литургични книги. До днес са запазени 17 глаголически ръкописни мисала от XIV – XV в., от които най-стар е Vaticano Illirico IV, наречен още Омишалски от първата четвърт на XIV в., както и множество фрагменти. Оцелели са над 29 цели или непълни брeвиари, от които най-стар е I Връбнишки брeвиар от края на XIII началото на XIV в. Прозаичните книжовни форми от XIII – XIV в. са представени от литургични, теологични, катехизисни образци, в които славянското православно наследство се преплита с влиянието на западни извори. В по-късните хомилетични текстове се формира нова реторика, обогатена с цитати и пищна стилизация. Прозата е широко представена от апокрифи, легенди, жития, мъчения, чудеса, визии. Особено популярни са т.нар. средновековни романи Rumunac trojski, Aleksandar Veliki, които се появяват в края на XIV в. и са превод от латински образци. Сред историческите текстове – предимно приписки и записи на глаголаши – особен интерес и все още оживени спорове предизвиква „Летопис на поп Дуклянин“, за който се предполага, че възниква в средата на XII в. на латински език, от XIV в. е неговият славянски превод на кирилица, а достига до нас в препис на латиница от 1546 г. Множеството паметници в областта на дипломатиката като Винодолския закон, статутите на община Полица, документите от Дубровнишката и Задарската писарска канцелария, статутите и правилниците на манастири и братства и др. дават сведения не само за правните отношения и за народния живот от съответната епоха, но и за особеностите на говоримия език. В глаголическата поезия творчески се осмислят образците на латинската църковна химнография. Поетичните творби са свързани с определени църковни празници като Рождество и Възкресение Христово, мъките Христови, памети на отделни светци и погребални песни. Под влияние на италианските драматизации на легенди за светци през XV в. се появяват и драматургични текстове – диалози и църковни мистерии (prikazanja i skazanja), представяни от братствата в преддверията на църквите, на градските площади или пред манастирите. Скоро след появата на книгопечатането в Европа се пристъпва към издаването и на глаголически ръкописи. Първите издания са на Misal po zakonu rimskoga dvora от 1483 г. и Breviar po zakonu rimskoga dvora от 1491 г. Мястото на издаване на двете публикации не е известно. В края на XV в. в Сен, в дома на Силвестър Бедричич е основана печатница, която за периода 1494 – 1508 г. издава най-малко 7 глаголически книги, от които две са литургични, а останалите – популярни, теологични и религиозно-поучителни съчинения. Другото средище за издаване на глаголически книги е Риека, където се намира печатницата на Шимун Кожичич Беня от Задар. Освен богослужебни и исторически книги той издава и буквар за изучаване на глаголическото писмо.

След Тридентския събор (1545 – 1563) през XVII в. се предприема ново уреждане на черковно-глаголашките книги в съответствие с текста на Вулгата и се извършва радикална реформа на литургичния език. През 1631 г. Рафаел Левакович издава в Рим Misal po zakonu rimskoga dvora, в който се очертава слаба тенденция към русификация на хърватската редакция. Тази тенденция е особено изразена в изданията през 1648 г. Breviar po zakonu rimskoga dvora, върху който Левакович работи заедно с украинския уният Методий Телецки. Окончателната ориентация на глаголическата литургична литература към руско-украинската редакция на старобългарския език се осъществява през

XVIII в. от архиепископ Винченцо Змайевич и неговите сътрудници Матия Сович и Матия Карман, които са автори на филологически трактати в защита на черковнославянския език, заради неговата чистотата, старинност, сакралност, кодифицираност и широко разпространение. През 1748 г. в Задар се основава Илирийската семинария. За нуждите на обучението в нея Матия Сович превежда граматиката на Мелетий Смотрички, която остава в ръкопис. С русификацията на литургичния език в хърватската църква настъпва упадък на глаголическата литература, която все повече се затваря в църковната сфера. Едва в края на XIX и началото на XX в. хърватската глаголическата традиция отново се възражда, но вече като обект на научен интерес. Драгутин Антун Парич и Антун Миханич със съдействието на чешкия учен Йосип Вайс основават на остров Кърк печатници за издаване на глаголически паметници и полагат основите на специализираното изследване на хърватската глаголическа литература (Иванова 2000: 113–116/Ivanova 2000: 113–116).

Хърватски средновековни текстове, писани с латиница

Хърватските средновековни текстове, писани с латиница, се различават, но имат и общи особености с хърватските текстове, писани с глаголически или с кирилски букви. Хърватската литература, писана с латиница, се появява доста по-късно от литературата, писана с глаголица или с кирилица. Първите запазени хърватски произведения с латински букви са от късното средновековие (XIV в.), което не означава, че подобни паметници не е имало и по-рано. До Лекционара на Бернардин от Сплит (1495 г.) тези текстове са предимно анонимни преписи на по-ранни образци, някои от които носят глаголически следи. Това са произведения, писани на народен хърватски език, с елементи от хърватската глаголическа традиция. На графично равнище те проявяват и други особености, резултат от влияние от подложката. Функцията им е литургична или религиозно-поучителна. Текстовете, писани на латиница, се появяват най-рано в областите с латинска литургия. Включват задължителните литургични четива, молитви, религиозни напътствия и духовни въведения за онези, които не разбират латински. Това са предимно богомолците, низшето духовенство и особено монахините. Многократно е изтъквано наличието на елементи от хърватската глаголическа традиция в произведенията, писани с латиница (Malić 1992; 2004). Тези особености се срещат на повече от едно езиково равнище и стават част от споменатите текстове по две причини. Първо като резултат от недоброто разчитане при съставяне на препис от по-стара подложка, писана с глаголически или кирилски букви. В този случай по-скоро става въпрос за несъзнателно влияние от преписвания текст, резултат от недобро разчитане или от смесване на графични системи. Втората причина има съзнателен характер. Тук елементите от хърватската глаголическа писмена традиция се включват като единици от по-висок регистър, които често в литературата на народен език са част от книжовни клишета. Нерядко обаче става въпрос и за опит за стилистично разграничаване. През XIII в., след одобряването на употребата на славянски език в литургията за народите от *Slavia Latina*, в споменатите текстове, които са предимно на народен език, все по-често се срещат „традиционни елементи“ поради посочените причини. Жанрово произведенията, писани на латиница, биха могли да се разпределят по следния начин:

Манастирски правилници

Red i zakon od primljenja na dil dobroga činjenja sestara naših reda svetoga otca našega Dominika е най-ранният известен засега хърватски паметник, писан с латиница, датиран от 1345 г. Намерен е през 1916 г. от Винко Премудра в глаголическата библиотека на монасите от манастира Главоток на остров Кърк. Подробно е изследван от Драгица Ма-

лич. Текстът указва начина, по който се приемат нови монахини в доминиканския женски орден в Задар, както и правилата за поведение в манастира. Публикуван е за пръв път от Ватрослав Ягич в първи брой на Старине (Jagić 1869: 224–226; Malić 2008: 303–304). По-подробно за особеностите на този текст виж по-долу в изследването.

Приблизително по-ранни са само „Картулар на манастира „Св. Мария“ в Задар“ и „Картулар на манастира „Св. Петър“ от околностите на Сплит“, които съдържат документи от XI–XII в. Бенедиктинският манастир „Св. Мария“ е основан през XI в. от абатиса Чика. С нейното име и с името на нейната дъщеря, абатиса Виченега, се свързват и два часослова (бревиара) на латински език, предназначени за монахините в споменатия манастир. Завършването на преписа на по-ранния от двата часослова – този на абатиса Чика – се датира около 1065 – 1075 г. Преписан е в Задар в скриптория на манастира на „Св. Кършеван“. Има 154 листа с размери 10/13,5 см. Часословът на абатиса Чика се смята за първият самостоятелен бревиар, предназначен за монахини и структуриран по часовете от деня. Той е с големината на дланта, лесно преносим. Писан е на пергамент с беневентански тип писмо. С великолепа украса и множество миниатюри. Часословът на абатиса Виченега, е от края на XI в. И той е преписан в Задар с беневентански тип писмо и е с богата украса. Части от него са довършени през XIV в., писани с готика.

Друг паметник, свързан със същия манастир, е Епитаф на абатиса Виченега от 1111 г. Изписан е върху четири мраморни плочи в изключително добре ритмизирани стихове, характеризиращи се с употребата на хекзаметър и елегичен дистих с леонска рима (ĉagar 2009: 119–120). Часословът на абатиса Чика днес се намира в Bodleian Library в Оксфорд със сигнатура MS. Canon. Lit. 277. Часословът на абатиса Виченега се намира в Будапеща, Magyar Tudományos Akadémia MS. Cod. Lat. Oct. 5. Частта от официия, наречана Suffragia Sanctorum или Commemoratio Sanctorum и съдържаща молитви за застъпничество към отделните светци, в часослова на Чика е доста обширна. Написана е по модела на галиканските подложки. Същата част от часослова на Виченега е доста по-кратка, има доста пропуски и е по-близка стилово до римските литургични образци (Petrović 2008: 465–466). Сред по-ранните текстове трябва да се споменат и глосите от Радоновата Библия от XI – XII в. (съхранява се във Виена Österreichische Nationalbibliothek, Cod. 1190), съдържащи неделни четива от Евангелието и Посланията; Господнята молитва; Верую, за които се предполага, че съдържат части от по-ранни текстове, писани с латиница по хърватските земи. По някои свои езикови особености тези глоси се свързват с Катедралата в Загреб „Св. Дух“ и с дейността на първия загребски епископ от 1094 г. (Malić 2008: 301).

Лекционари и други библейски текстове

Лекционарите са писани с убеждението, че божие слово трябва да се предава на обикновените хора на език, който те могат да разберат. Този възглед се запазва от началото на християнизацията до днешни дни. Така лекционарите съдържат не само четива от Евангелието и посланията, но и всички части от богослужението, които се възприемат слухово, и някои ритуали.

Корчуланският лекционар или т.н. Корчулански глоси, са включени в латински мисал от XIV в. Мисалът е намерен в края на XIX в. на о-в Бадия, близо до Корчула, и затова се нарича Корчулански. Глосите са вписани над текста за Мъките Христови по Матей. Това са 53 глоси, които показват голяма близост с известния Задарски лекционар. Сходствата с Лекционара на Бернардин от Сплит (отпечатан във Венеция през 1495 г., който днес се съхранява в библиотека „Юрай Хабделич“ в Загреб, сигн. 4082) и с този на Никша Ранина (1508 г.) са по-малки. Корчуланските глоси са преписани от образец, доста близък до Задарския лекционар. Унгарският славист Яностол Мелиш изс-

ледва мисала и открива, че той се е използвал не по-късно от XV в. в Задар, откъдето е пренесен на Корчула. Мисалът съдържа имената на унгарски светци, а тези на един от покровителите на Задар Св. Кършеван (Крисогон) и на св. Шимун (Симон) са добавени по-късно. Със същия мисал е свързана и службата за хърватско-унгарския крал Анжу (1342 – 1382 г.). Корчуланските глоси се състоят от 16 страници. Те започват с недовършена служба за освещаване на вода, близка до същия текст от Задарския лекционар. Корчуланските глоси съдържат много повече елементи, присъщи на хърватската глаголическа традиция, от Задарския лекционар, затова се предполага, че са по-близко до образа, от който са преписвани двата паметника с минускулна готика. Възможно е първата част да се датира и по-рано от XV в., тъй като това писмо се използва и през XIV в.

Задарският лекционар се датира от средата на XV в. Текстът е писан на пергамент. Открит е във францисканския манастир „Св. Никола“ в Задар, а е изследван и публикуван от Милан Решетар (1894 г.). Състои се от три части: лекционар; освещаване на вода и други благословии. Съставен е от трима преписвачи. Първите 40 листа и текстът за освещаване на вода са писани най-рано от първия писар. Останалите два текста са добавени през първата половина на XVI в.

Първият печатен хърватски лекционар е от 1495 г. Известен е като Лекционар на Бернардин от Сплит и е издаден във Венеция. Езиково *Lekcionar Bernardina Spljanina* се различава от Задарския и от Корчулански лекционар. Той също съдържа следи от хърватската глаголическа традиция. Написан е на чакавски диалект от областта на Сплит. Съдържа апостолските Послания и Евангелията, въведения и благопожелания. Има две по-късни издания от XVI в. – от 1543 г., подготвено от Бенедат Зборович, и от 1586 г., подготвено от Марко Андриотич (Malić 2008: 305). По изданието на Бенедет Зборович от 1586 г. босненският францисканец Иван Бандулавич изготвя и произведението *Pištole i evanđelja* от 1613 г., претърпяло поне 17 издания. Иван Бандулавич използва латиница и във втората част на произведението си прави опит за шокавизация на чакавския текст (Иванова 2000:176/Ivanova 2000: 176). Има и две кирилски транскрипции от Дубровник. През 1885 г. е публикувана и транскрипция, направена от Томислав Маретич, която е преиздадена 1991 г. в Сплит. Първият хърватски шокавски лекционар се появява през 1508 г. Написан е от дубровнишкия патриций Никша Ранина (1490-1577) на дубровнишки диалект със следи от чакавска основа. Лекционарът е копие, съставено от няколко различни източника, един от които е от Северна Далмация. Многократно е адаптиран и коригиран заради недоброто познаване на латински език от страна на Никша Ранина. Втората част е изведена директно от Лекционара на Бернардин от Сплит, а третата е превод от латински (Malić 2008: 304–306).

Библейски преводи

През XV в. се появяват и преводи на първите две книги от Стария завет *Liber genesis* и *Liber exodus*. Преведени са като *Ročinja libro genesi, to jest od naroda*; и *Ovdi ročinja libro ezodo, to jest od imena*. Двете части са свързани в неправилна последователност, а краят на втората книга липсва. Ръкописът е писан с готика. Съхранява се във францисканския манастир в Дубровник под заглавие *Alcuni capitoli della Sacra Scriptura tradotti in illirico*. Ръкописът на първия известен днес хърватски псалтир се датира от първата половина на XVI в. Той е копие на по-ранен латински образец. Ръкописът е наречен *Dubrovački psaltir* и се съхранява в Националната Университетска Библиотека в Загреб. Подобно на останалите хърватски литургични и ритуални текстове, писани с латиница, той съдържа елементи, белег за по-ранна подложка, писана на езика, използван в хърватските глаголически текстове. В добавка псалтирът съдържа и библейските *Cantici* и *Oficij od mrtvih*, които са задължителни четива в манастирите. Друг псалтир,

датиран от края на XVI в., се съхранява в библиотеката на Францисканския орден на Малките братя в Дубровник. Изготвен е в Дубровник и следва по-точно латинския образец. В добавка към псалмите съдържа и други религиозни текстове (Malić 2008: 306–308).

Молитвеници

Първият известен хърватски ръкопис на молитвеник, писан със средновековна френска версия на латинското писмо, е предназначен по-скоро за френска, отколкото за хърватска читателска публика. Съставен е през 1380 г., вероятно за парижки студенти. Съдържа глаголическата азбука, записана с латински знаци по френския правопис. Включва още: Господнята молитва, Аве Мария, Верую от Никея и Константинопол, Апостолското верую, заедно с транскрипция с латински знаци на споменатите глаголически текстове. Най-ранният хърватски молитвеник на народен език е „Първи Ватикански хърватски молитвеник“. Съхранява се във Ватиканската библиотека (Biblioteca Apostolica Vaticana, Cod.membr. bibl. Barberinae, 2396), изготвен е за манастир от Дубровник и е копие на по-ранен латински образец. Езикът на текста съдържа редица особености, които говорят за наличие на по-ранна глаголическа подложка – недобро разчитане на близки по написание глаголически букви *i-o*; *t-d-l*; изписване на *c* или *ç* вместо *s*. В текста се редуват дубровнишки щокавски с чакавски езикови особености, които най-ярко се открояват при рефлексите на ятовата гласна на фонетично и на морфологично (в деklinацията) равнище. Съдържа следните текстове: Ofiĉje Blaĉene Djeve Marije po zakonu svete Rimske crkve priza sve godište; Sedam psalam pokornih; Ofiĉje od mrtvijeh; Ofiĉje Svetoga Krsta; Ofiĉje Svetoga Duha; молитви при различни случаи и недовършените Psalmi graduali. За пръв път е публикуван от Франьо Францев през 1934 г., който и му дава име по мястото, където и до днес се съхранява, и по съдържанието му.

Друг молитвеник от Дубровник се пази в ХАЗУ със сигнатура VII-17. Това е Akademijin dubrovački molitvenik. Каталогизиран е като Ofiĉje b. dj. Marije (Saec. XV), а съдържа Ofiĉje od mrtvijeh; Ofiĉje Svetoga Krsta; Ofiĉje Svetoga Duha; Sedam psalam pokornijeh и други молитви за различни случаи. Този молитвеник е по-късен от Първия ватиканския молитвеник, с по-малко следи от хърватската глаголическа книжнина, както и с по-малко чакавски езикови особености.

Още един хърватски молитвеник от Дубровник, датиран от края на XV в., се съхранява във Ватикана. Наречен е Втори ватикански хърватски молитвеник. Началото и краят му са фрагментарни. Известен е от 1902 г. Това е по-късна редакция на Първи ватикански хърватски молитвеник. Най-старият печатен хърватски молитвеник също се пази във Ватикана. Негова транслитерация е публикувана от Чиро Джанели в изданието на Франьо Францев „Хърватски молитвеник от Ватикана и Дубровнишки псалтир“ (Malić 2008: 308-310; Damjanović, Kuzmić, Mihaljević, Ćagar 2009: 536-539).

Молитви

Шибенишка молитва е един от най-ранните известни хърватски паметници, писани с латиница. Текстът е публикуван за пръв път през 1911 г. в Старине от Иван Милчетич и Йосо Милошевич. И до днес се пази в библиотеката на францисканския манастир в Шибеник, където е и открит в началото на XX в. от тогавашния игумен на манастира абат Йосо Милошевич. Шибенишка молитва към Света Богородица е ритмизиран, поетичен текст. Езикът е чакавски от Средна Далмация, областта около Шибеник. Датира се приблизително от началото на XV в. (Malić 1973; Damjanović, Kuzmić, Mihaljević, Ćagar 2009: 530-531). По-подробно за особеностите на този текст виж по-долу в изследването.

Хърватската поезия и драма

Хърватската поезия на народен език и с латински букви обикновено се дискутира във връзка с предполагаеми италиански, латински и дори френски източници, модели и въздействия. Някои поеми са директен превод на латинска религиозна поезия, например *Zdravo, morska zvijezdo* (*Ave maris stella*); *Sudac gnjivan/strašan hone priti* (*Dies irae*). Те вероятно навлизат на глаголическа територия през латинските провинции. Въпреки това за повечето поеми и представления не се откриват директни чужди източници, така че може по-скоро да се говори за чуждестранни импулси, отколкото за следване на специфични модели. Най-близък е контактът между латинската и глаголическата литература в народната поезия и театралните представления, писани с осмосричен стих. Едни и същи поеми се откриват записани в химнографски сборници, писани и с латиница, и с глаголица. Хърватската средновековна драма минава през няколко етапа в своето развитие. Разпространена в северните, както и в южните хърватски територии, първоначално като външен стимул в текстове писани на латински език или на езика на хърватската глаголическа традиция, много скоро тя поема собствен път на развитие и проявява индивидуални особености.

Литургичната драма е сред най-ранните форми на драматургична дейност в хърватското средновековие. Тя възниква от онези части на богослужението, които носят подчертано драматургични елементи като Рождество, Страсти, Възкресение Христово. С цел по-силното приобщаване към вярата на необразованите народни маси, още през X век възникват първите вербални и музикални добавки към богослужението, основащи се на частта от Евангелието, в която ангел, стоейки на христовия гроб, отправя въпрос към трите Марии: „Кого търсите в гроба“. Така първата известна драма по хърватските земи е *Visitatio sepulchri*. Следва *Tractus stellae*, като и двете са открити в ръкопис от XI в., съхраняван в столичната загребска библиотека. Тези текстове се свързват със северните хърватски територии под латинско влияние, но и южните глаголически територии не отстъпват в сферата на драматургичната дейност.

В Петрисовия сборник от 1568 г. се открива драматургична обработка на първата част от драмата *Visitatio sepulchri*. Хървоевият мисал и Връбнишкият глаголически мисал от 1462 г. също дават сведения за ранна драматургична дейност и в глаголическите територии. От XIII в. е стилистично обработеният текст в латински стихове *Propheta cum versibus*, който се свързва с Трогирската катедрала, а латинската обредна драма *Prophetae Christi*, която се съхранява в загребския капитолски архив, е от XII в. Тези текстове потвърждават предположенията за ранна драматургична дейност по хърватските земи. Трябва да споменем и фолклорното представление Адам и Ева, свързано със Славония и Петриня. Всички запазени текстове на литургична драма по хърватските земи принадлежат към общия фонд на европейската средновековна драма и са почти идентични с известните френски и английски образци. Особено важно е, че идват на хърватска територия малко след появата си в Европа. В някои европейски държави, като например Франция, литургичната драма се развива по-нататък чрез внасянето на елементи от народния език в латинския текст. На хърватска територия обаче това не е типично. Хърватската средновековна драма започва развитието си от литургичната драма на XI-XIII в. В края на XIII в. този път на развитие в литургичната сфера е прекъснат, но с появата на многото просешки ордени по хърватските земи намира своето продължение в хърватската народна църковна драма. Приемайки идеологията на аскетизма и мистицизма, първоначално в Италия, а след това и в хърватските приморски краища, за потребностите на лаишките църковни обреди започват да се съставят текстове, които наред с лиричен, започват да придобиват все повече и диалогично-драматургичен характер.

Литургичната драма, писана с основното намерение да бъде част от обряда, изразява духа на църковната власт и идеологията за нейното надмощие. Затова и е създавана на литургичен, а не на народен език. Писана е във възвишен стил, дистанциран в основата си от верските маси, от публиката и от зрителите – на латински и на езика на хърватската глаголическа традиция в северните и южните хърватски територии. В народно-обредните текстове, от които се развиват и народните църковни представления, двата полюса на комуникацията са привидно приравнени на едно социално-идеологично равнище. Целта е прастарото възвишено събитие да бъде осъвременено, да стане възможно във всяко време и разбираемо за всеки зрител/слушател. Така възвишено и ниско се сливат в едно. Развитието на хърватската драма се свързва най-често с италиански образци и стимули.

Силен тласък за създаването на хърватска религиозна мистична лирика се наблюдава от XIV в. нататък. От този период е и най-ранната запазена глаголическа сбирка на народен език с десет стихотворения. Още в този период се формират първите лирико-наративни стихотворения, в които има елементи на диалог и драматургичност. Първият известен хърватски химнографски сборник е глаголически и е част от Парижкия кодекс (1380). Това е т.н. *Pariška Pjesmarica*. Стихотворенията вероятно са от по-ранен период, тъй като сборникът е препис от по-ранна подложка. Най-ранните хърватски стихотворни опити възникват като успешни адаптации на среднолатински римски образци, преведени в трохейски шестосричен и в седмосричен стих. Това са *Ave maris stella* или *Zdravo morska zvijezdo* и *In hoc anni circulo* или *Va se vrime godišja*.

Най-ранният известен засега хърватски стихотворен текст се открива в Мисал на княз Новак от 1368г. и е под формата на трохейски осмосричен двустих. Именно този размер се превръща в доминантен за хърватската средновековна поезия. Този стих е много често срещан в среднолатинските текстове, а и във френската средновековна поезия. На хърватска територия се превръща в основна форма за възникване и на хърватските драматургични текстове.

Най-ранният известен хърватски лирико-наративен текст е *Pesan ot muki Hristovi*. Открит е в глаголически ръкопис от края на XIV в., възникнал е в южните приморски краища, съдържа 42 осмосрични двустиха. Глаголическият текст от Петрисовия сборник от остров Кърк, 1468 г., тематизира снемането на тялото Исусово от кръста, включва 60 осмосрични двустиха. В ръкопис от Корчула от XV в. тази тема е разширена по съдържание, чрез обработване и на събитията от преди разпятието. Състои се от 267 осмосрични двустиха, включващи 36 двустиха от по-рано споменатия текст за мъките христови и 46 от текста за снемането от кръста. Почти идентичен на корчуланския е и текстът от Будлянския сборник със стихотворения.

Драматургичните елементи в привидно наративните текстове с чести диалогични части и дори с цели реплики между евангелските персонажи Мария, Йоан, Йосиф, Никодим имат всички предпоставки да наложат на по-нататъшните си интерпретатори живо и по-драматургично развитие на действието, като и сами предлагат възможността за сценично изпълнение при рецитиране. Най-ранният известен подобен диалогичен текст за мъките Христови е т.н. „Богородичен плач“ от ръкопис на латиница от XIV в. от Раб. Негови глаголически варианти са известни от глаголически ръкопис от Връбник от края на XV в. и в писан с латиница откъс от края на XV в., открит в Сплит в библиотеката на Марко Марулич. Тъй като това са преписи от по-ранни подложки, може да се предположи, че подобно диалогизиране е възникнало най-късно в началото на XV в. Съдържанието тук е доста по-разширено в сравнение с по-ранните текстове, като започва от вестта на ап. Йоан, която той носи на Мария, че са заловили сина ѝ. Диалогичните части на по-ранното наративно-диалогично стихотворение са видимо поделени по обра-

зи. Наративната част се изпълнява от ангел. Този диалогизиран текст е и количествено разширен. Вариантът от Раб съдържа 502 двустишия, а онзи от Връбник – 498. В тях се откриват 25 двустишия от корчуланската наративна контаминация и 11 двустишия от времево отдалечените текстове за снемането на тялото Христово от кръста. Очевидно е, че времево близките текстове по-често се преписват и техни части по-често се и заемат.

Диалогичните текстове за мъките Христови вероятно са имали и някакъв вид сценична интерпретация. Първата драматизация на диалогичен текст възниква към средата на XV в., а се пази в глаголически ръкопис, който носи заглавието *Plač gosproje*. Това показва, че авторът не е имал намерението да разширява по обем произведението, но го адаптира за сценично представяне. Вместо да се ограничи с посочване промяната на действащите лица, авторът дава насоки към изпълнителите. Докато най-ранната известна текстова драматизация има оскъдни дидакалии, вероятно защото авторът не е имал много опит със сценичните представления, фра Шимун Климантович, друг преписвач и адаптатор на подобни текстове, дава много по-подробни насоки за сценичното изпълнение. Разширява се броят на участниците, премахнат е коментаторът (означен като автор в диалогичните текстове), а наративната част се свежда до ролята на ангел в пролога и епилога.

В по-нататъшния развой на хърватската средновековна църковна драма циклизираните представления запазват връзката с традицията, опирайки се на предходните текстове от хърватското поетично наследство. Още в края на XV в., ако не и по-рано, възниква разгърнатата хърватска драма, като „Muka Spasitelja našega“, която се открива в глаголическия Тконски сборник, заедно с драмата за възкресение Христово. Като разгърната драма от подобен тип, най-късно в началото на XVI в., възниква и най-голямото хърватско циклизирано представление – „Muka Sarpasitelja našega“, запазено в глаголически ръкопис от 1556 г. То е разделено на две драми. Първата носи заглавието *Počinja čin od muke Spasitelja našega najprvo na Cvitnicu*, а втората – *Požetak čina na Veliki petak*. От 1837 осмосрични двустишия, 539 са заети от текста от Тконския сборник, а са разпределени от 119-то до 1793-то двустишие, което показва, че това представление възниква чрез разрастване на по-ранни хърватски текстове. Така същият този текст с лирико-наративен характер, който претърпява диалогична, а сетне и драматургична обработка, се включва и в циклизираната драма *Muka Spasitelja našega* от Тконския сборник. Целта на подобни произведения е предимно религиозно-дидактична, или да се демонстрират по възможно най-директен начин определени постулати във вярата.

Индивидуалният развой на хърватската средновековна мъченическа поезия и драма, а подобна е ситуацията и с текстовете, които разработват и други теми, не се състои в количественото взаимонаслагаване и взаимозависимост на хърватските текстове, нито в разширяването на съдържанието и сцените, понеже това са само количествени, за истинското изкуство и не толкова важни елементи. Много по-важен е фактът, че под влияние на тънкото чувство за литературна обработеност получава израз и все по-зрялото книжовно-сценично изпълнение. Това е резултат от съчетаването на усилията и опита на предшествениците, което говори за съзнание у хърватските книжовни дейци, че националната литература се изгражда не толкова под влияние на външните стимули, а по-скоро въз основа на собствените възможности. Хърватската драматургична дейност през средновековието се развива и в северните и в южните далматински области, разработва теми като залавянето, страстите Христови, снемането от кръста и пр. Вероятно е имало и театрални произведения за св. Благовещение.

По-малко на брой са хърватските средновековни представления за живота на светците като например театралното представление за мъчението на св. Марина. Към тях трябва да се прибавят средновековните морализаторски текстове или текстовете за але-

горичните добродетели. И при тях обаче се забелязва заемането и адаптирането на цели групи стихове от други произведения. Относително богатият фонд от хърватски средновековни драматургични произведения са свидетелство не само на собствените възможности, но и на живия театрален живот по хърватските земи (Kolumbić 1969: 189-212; 1975: 36-56; 1986: 5-23).

Cantilena pro sabatho

Cantilena pro sabatho от средата на XIV в. е едно от най-ранните писани с латинска стихотворения, описващи мъките Христови. Записано е на чакавски, а текстът е диалогизиран. Съдържа 132 осмосрични стиха. Паметникът е открит от унгарския славист Ласло Хадрович на последната страница на кодекс с латински проповеди. Принадлежал е на францисканския манастир в Шибеник, а негов собственик е бил фра Павел Шибенчанин. Днес се пази в Унгарската национална библиотека под сигн. CodLat 540, 1k, folio 91v (Damjanović, Kuzmić, Mihaljević, Žagar 2009: 533). По-подробно за особеностите на този текст виж по-долу в изследването.

Проза

Запис с латински букви на сборника *Žija svetih otaca* е открит от Винко Премудра във францисканския манастир Св. Антоний на остров Раб, който публикува и транслитерация на текста от 1939 г. Въз основа на езиковите особености и графиката паметникът се датира в 1400 г., въпреки че водният знак показва 1480 г. Езиково текстът може да се определи като чакавски диалект от областта на Северна Далмация, по-конкретно от остров Раб, който през този период е под силното културно влияние на Задар. И този текст съдържа множество елементи, характерни за хърватската глаголическа литература, които „не се противопоставят“ на чакавската диалектна основа. Сборникът *Žija svetih otaca* тематично е религиозно-дидактичен, патеричен разказ, колекция от истории и анекдоти за живота и делото на първите християнски египетски отшелници, пустинници и монаси. Представлява преводен подбор от латинския текст *Vitae sanctorum patrum*, който пък е превод от гръцки, датиращ от VI в. Хърватската сбирката съдържа 188 заглавия с различна дължина. Петдесет и четири от тях се повтарят. Според Драгица Малич паметникът е възникнал в скрипторий, чиято цел е била обучение по писане. Преписите показват едни и същи графични особености, допуска се, че са направени за спасяването на повреден оригинал. Въз основа на грешки в текста се предполага наличието на глаголическа подложка. Тъй като сборникът е превод от латински и не се допуска първоначално възникване на глаголица, историята на възникването му се представя в следната последователност: наличие на два превода, записани с латиница – глаголическа транскрипция – транскрипция с латиница – поява на *Žija svetih otaca*. Сигнатурата, под която се съхранява паметникът, е VII 8 (Malić 1989; 2008: 315–316; Damjanović, Kuzmić, Mihaljević, Žagar 2009: 2009: 535).

Първата част на Флорентинския кодекс се съхранява в Лауренциана във Флоренция и се датира от края на XV в. Първоначално Крало Вердиани я определя като написана от Марко Марулич. Вердиани датира втората част на сборника от края на XVI в. Първата част съдържа недовършената мистерия за св. Маргарита (Марина), легенда в проза за св. Йоан Кръстител, която се открива и в по-старата част на сборника Vartal на Ханибал Луич, легендите за св. Жеръм, св. Симон и св. Винсент. Включени са също и теологически трактати: *Način po ki put ima se Gospodin Bog moliti*; *Tumaženje mnogo lipo i devoto svrh Oženaša*; *Tumaženje mnogo lipo i devoto svrhu Ave Marie-Zdravo Marije*; *Mirakul mnogo lip koji učini Blažena Gospe po kriposti s. Ružarija*; *Mного lipo i devoto govorenje svrhu muke Gospodina Isukrsta slatkoga*. Въпреки наличието на типични

за Марко Марулич литературни техники в някои от текстовете, особено в поезията, вероятно авторът не е той, а неизвестен духовник, който чрез произведенията си е искал да подкрепи духовно монахините (Malić 2008: 316–317).

Редуването на прозаични и стихотворни части се среща и в текста на житието на св. Екатерина *Legenda sv. Katarine divice*.

Legenda sv. Katarine divice

Паметникът е писан на народен хърватски език и е записан с латински букви. Издаден е за пръв път през 1869 г. от Ватрослав Ягич, който отпечатва текста, озаглавен „*Život sv. Katarine*“, в първи брой на *Старине* (Jagić 1869: 217–224). Житието се съхранява в девическия бенедиктински манастир „Св. Мария“ в Задар, по-късно става част от богатата книжна колекция на Иван Кукулевич, „а сега [1869 г., б. м., С. С.] се пази сред ръкописите на библиотеката на Академията на науките и изкуствата под номер 317“ (Jagić 1869: 217). Текстът, според Ватрослав Ягич, е препис от XV в. на по-стар превод от латински на народен хърватски език. Изказано е обаче и мнението, че преводът на хърватски не е толкова стар, колкото той предполага. Дуња Фалишевац, подкрепена от Амир Капетанович, предполага, че хърватският текст е доста по-късен (Fališevac 2010: 256–257). Ягич отбелязва, че публикуваното от него житие се различава от текста за св. Екатерина в глаголическите бревиари (Jagić 1869: 217). Той издава този текст със своя транслитерация, следваща съвременния хърватски правопис и игнорираща средновековния запис на хърватски текст с латински букви. През 1969 г. Векослав Шефанич издава в книга първа на „*Pet stoljeća hrvatske književnosti*“ същия текст на Житието на св. Екатерина със съкращения, но в същата транслитерация, като дава и новата сигнатура на ръкописа I с 6, съхраняван днес в архива на Хърватската академия на науките и изкуствата. Той смята, че текстът следва Житието на светицата на гръцки от Псевдо-Атанасий. Шефанич отбелязва превода на това житие от гръцки на латински (BNL номер 1659–61), който според него е преведен от глаголашите на хърватски и включен в хърватската глаголическа традиция. В ръкопис I с 6, записан с латински букви, той вижда нов превод от латински на народен хърватски език, без влияние от версията на книжовен език в хърватските глаголически ръкописи. Шефанич предполага, че е отразен хърватски говор от областта на Северна Далмация. (Štefanić 1969: 274). Моите наблюдения потвърждават предположението на Векослав Шефанич относно езика на текста. През 2013 г. Весна Бадурина Стипчевич издава осъвременена транскрипция на същия текст на Житието на св. Екатерина. Транскрипцията е поместена в сборник „*Hrvatska srednjovjekovna proza I legende i romani*“, priredila i transkribirala Vesna Badurina Stipčević Matica Hrvatska Zagreb MMXIII.106-114.

Още Йосип Хам изследва изворите на Житието на св. Екатерина „*Legenda sv. Katarine divice*“ в магистърската си работа „*Legenda o sv. Katarini iz Aleksandrije u našim starim spomenicima*“ от 1926-1927 г., която остава непубликувана. Дуња Фалишевац дава информация за основните изводи на Йосип Хам (Fališevac 2010: 257–258). Той изказва предположението, че запазеният чакавски текст е компилация от Арехис (BNL 1659–61), „Златната легенда“ (BNL 1667) на Яков Ворагински, но също и от гръцкото житие от Псевдо-Атанасий.

В изследването си върху хърватските средновековни текстове, писани с латински букви, Драгица Малич (Malić 2008: 316) дава същата информация за „*Legenda sv. Katarine divice*“ като Шефанич, но добавя, че

езикът на житието е народен хърватски от преобладаващо икавски тип, какъвто се използва през XV в. в областта на Централна Далмация от Задар и Шибеник до Сплит и

Трогир и че е възможно да се говори за известен стремеж към стандартизация.“ (Malić 2008: 316).

В работата си върху издирването на източниците на задарския текст на Житието на св. Екатерина установих, че то вероятно е компилация (или превод на подобен латински текст, който не ни е известен) от Псевдо-Атанасий в превода му на латински от Арехис (BHL 1660) или Петър (BHL 1661) и други латински образци, които отново се опират основно на текста от Псевдо-Атанасий и на латинския му превод. За установяване произхода на разглеждания текст от голяма полза за мене беше изследването на Джовани Бронзини (Bronzini 1960), в което той дава примери за множество латински и гръцки преписи на Житието на Екатерина и предлага стема на версиите (гръцки и латински). Преписът, с който разполагам, трябва да е възникнал в периода между XIV – XV в., но не по-рано от началото на XIV в. Някои от особеностите, които ще бъдат коментирани по-нататък в изследването, ще служат и като аргументи в подкрепа на това предположение. Така например един от латинските образци, по които се смята, че е съставен хърватският текст, е Житието на св. Екатерина от сборника *Legenda Aurea* на Яков Ворагински от края на XIII в. Следователно, невъзможно е задарският превод да е възникнал по-рано от началото на XIV в. По-подробно за особеностите на този текст виж по-нататък в изследването.

Няколко превода на народен хърватски език на наративни текстове от първата половина на XVI в. публикува и Йосип Хам в два тома под заглавието *Proza Marulineva vremena* в поредицата *Stari pisci hrvatski*. Хам споменава, че има множество текстове от този период, без да ги посочва, като очевидно има пред вид три ръкописни сборника, собственост на Виенския Институт по славистика, един от които се датира от 1513 г., и още два сборника, собственост на Британската библиотека, датирани от 1513 г. и 1514 г. Те съдържат преводи от италиански на добре познати произведения на дидактично-религиозната средновековна литература. Някои от тях са копия на по-ранни латински модели. От виенските ръкописи *Dijalozi Grgura pape* и *Život Grgura pape* са включени в първия том на *Stari pisci hrvatski*, публикуван от Йосип Хам. Вторият том е озаглавен *Acta pilati*. Той съдържа *Kako Pilat pisa k Tiberiju cesaru od života i od čudnovatih mirakulov Isukarstovih* от лондонски ръкопис от 1513 г.; *Od rasutja Jerosolimskoga* от виенски ръкопис; *Cvitiće*, съдържащ *Cvjetiči sv. Franje Asiškoga*; *Govorenja sv. Bernarda* от лондонския ръкопис от 1513 г. и легендите за Мария Магдалена и за Марта и Лазар от неизвестна сбирка текстове. Текстовете са писани на чакавски диалект от областта на Централна Далмация с езикови особености, характерни за континенталните говори, използвани вероятно по стилистични причини (Malić 2008: 315–318).

Периодизация и класификация на средновековната хърватска литература

Методологически последователна периодизация на хърватската средновековна литература предлага Едуард Херцигоня (Hercigonja 1973: 22–66; 1975). Тя обхваща три периода:

Първи период – Върху наследството от староцърковнославянския (хърватската редакция на старобългарския) език

- От предполагаемото праначало до привилегиите от Сен и Омишал – Фаза на литургични кодекси и нелитургични сборници от по-стар тип на староцърковнославянски език, когато се утвърждава хърватската ъглеста глаголица и се създават условия за реформа на първоначалната кръгла глаголица.
- Преходна фаза до края на XIV в. – по пътя към нови теми и езиков изказ.

Втори период – Период на пълна зрялост. Продължава до 1508 г., края на дейността на печатницата в Сен.

Хърватската култура се отваря към репертоара на западноевропейската (латинска, италианска, чешка) духовна литература. Създават се сборници с нелитургични текстове от нов тип. Нелитургична проза на говорим народен и на хибриден език. Поставя се началото на глаголическия печат с *Editio princeps* на *Misal po zakonu rimskoga dvora* от 1483 г. под редакцията на глаголашите в Истрия. Отварят врати печатниците в Косин и Сен. Латиницата навлиза и в печатното дело.

Трети период (след 1508 г.) – Характеризира се с късни отгласи от средновековната книжовна традиция и продължаване на стилово-тематичната и жанрова структура от Средновековието, което е и причина за застой. През 1531 г. преустановява дейността си печатницата в Риека. Създаване на Гръшковичевия сборник от втората половина на XVI в. и др.

Подобна периодизация, която разглежда средновековната хърватска литература в нейната цялост, обръщайки внимание както на нейния органичен развой, така също и на книжовно-историческите особености на самите произведения, изисква по-специализирана класификация и на хърватските средновековни произведения според родовата им и жанрова принадлежност. Определящо е схващането, че след като родовете в средновековните литератури на народен език не се развиват като продължение на утвърдения канон или в противоречие с него, структурата им може да се изведе дори и само от вградената в тях поетика и да се утвърди въз основа на постоянните и разнообразни елементи в състава на съответния литературен род (Fališevac 1978: 94-95).

Въз основа на някои главни особености на средновековната хърватска поетика, Едуард Херцигоня (Hercigonja 1973: 22–66; 1975) предлага класификация на произведенията от средновековната хърватска литература според съвременните книжовно-теоретични представи за жанровата система в по-ранните по време периоди, обединявайки по този начин синхрония и диахрония. Неговата класификация обхваща цялата структура от книжовни жанрове в средновековната хърватска литература. Всеки отделен жанр или вид в тази структура е определен според мястото си в нея и според функцията си в обществото. Тъй като средновековните хърватски произведения не са непосредствено зависими от предходната латинска литература нито по хуманистичния „принцип на строгото последование“, нито по „канона на задължителната поетика“, Херцигоня се основава в класификацията си на емпирически установените и описани особености на произведенията в целия корпус от текстове. Подобен подход дава възможност да се проследят промените и развитието, които претърпява всяка форма в рамките на цялостната структура през разглеждания период. Жанровата система на средновековната хърватска литература, според класификацията на Едуард Херцигоня, изглежда по следния начин:

- Литургични и библиейски текстове
- Църковно-проповедна проза
 - От по-стар тип: Апокрифи, Легенди, Евангелия, Видения, Деяния на апостолите
 - От по-нов тип: Миракули, Легенди, Визии
- Дидактично-морализаторска проза
 - Църковна
 - Светска
- Полемика: писмо на Никола от Модруш
- Поучителна проза (въпроси и отговори)
 - От по-стар тип: Беседа на Тримата светии
 - От по-нов тип: Луцидар
- Църковно-риторична проза
- Светска повест и роман

- Спорове (контрасти)
- Дипломатика и правни текстове: документи, законници, статuti, правилници, канонично право
- Епиграфика и графити
- Историческа проза
- Записи
- Известия
- Анекдоти
- Сентенция и афоризъм
- Молитви, заклинания амулети
- Стихотворна, ритмизирана проза
- Лирика
- Драматургия: представления
- Трактати: теологично-догматични
- Текстове от практически характер за обучение и възпитание на младото духовенство: ритуални и литургични напътствия; пояснения за символиката на обряда, облеклото, олтара и др.

В тази класификация средновековната хърватска литература е представена като органично единство, в своята цялост и самостоятелност, със специфични книжовни норми и особена жанрово-поетична структура, чиито архаични родове свидетелстват за идеалите и действителността на едно своеобразно, обединено исторически и културно общество (Fališevac 1978: 95-96). Ясно се очертава и къде се вписват жанрово изследваните по-долу четири средновековни произведения.

Глотометрията в настоящото изследване или за категориите,
които се изчисляват и методите, които се прилагат

Показатели на словника

В тази част на първите четири раздела се представят показателите на избраните текстове въз основа на предварително изготвен за всеки от тях словник. Използваната лексика се подрежда по честота на употреба, а в рамките на всяка група и по части на речта. Лексиката се разделя на пълнозначна (съществителни, прилагателни имена и глаголи) и непълнозначна (местоимения, местоименни наречия, съюзи, предлози, частици, междуметия). Дава се общото количество на единиците от дадена категория за целия словник.

Показатели на отношението между словника и текста Коефициент на лексикално многообразие

Важна категория при глотометричния анализ на един текст е и т.нар. коефициент на лексикалното многообразие (Илиева 2011/Иlieva 2011: 15; 2013: 73 и др.). Чрез него се оценява съотношението между употребените поне веднъж лексеми и всички употреби в текста. Той се изчислява в проценти. По този начин се игнорират повторените единици, а се взимат пред вид само първите употреби на всяка лексема.

Индекс на повторемостта

Друга съществена категория при глотометричния анализ на едно произведение е т.н. индекс на повторемостта (Давидов 1996/ Davidov: 38; Илиева 2013/Иlieva 2013: 76; Фрумкина 1964/Frumkina 1964: 42–43; 50–54 и др.) Той се пресмята като се раздели общият брой словоупотреби на броя единици в словника.

Показатели на текста

Статистически изчисления

С понятието „глаголна температура“ се означава процентът на лични глаголни форми, употребени в даден текст или текстови отрязък. Терминът е въведен от Мирослав Янакиев (Янакиев 1977/Yanakiev 1977), който уточнява, че по този начин студентите му назовават споменатата текстова категория (срв. Янакиев 1977/Yanakiev 1977: 155, 185-190). По модела на този термин може да се изчисли и „номиналната температура“, или процента на съществителните имена, „адективната температура“, или процента на прилагателните имена. Може да се разграничи и процентът на личните от този на неличните глаголни форми в общото количество единици от тази категория в даден текст или текстови отрязък. Въз основа на изследванията си върху стила на съвременни български автори, Мирослав Янакиев установява, че текст или текстови отрязък с относително висок процент лични глаголни форми (с висока „глаголна температура“) звучи по-живо, по-динамично, по-раздвижено, по-действено, а насищането на разказа със съществителни имена внася предметност (Янакиев 1977/ Yanakiev 1977: 155). За относително висок процент лични глаголни форми се смята резултат в рамките 18-25% в една килолекса текст (Янакиев 1977/Yanakiev 1977: 185-190). В цитираното изследване Мирослав Янакиев уточнява, че

в разговорната практика употребяваме повече лични, отколкото нелични глаголни форми, докато по-честата употреба на нелични глаголни форми е присъща на писаните текстове (Янакиев 1977/ Yanakiev 1977: 181-185).

Въпреки че това заключение е направено върху езика и стила на съвременни български автори и тъй като подобно изследване в хърватското литературознание за текстове от периода XIV-XV в. липсва, се цитира българският изследовател. Наблюденията му биха могли да се окажат валидни и за средновековни (хърватски) текстове, писани на народен език.

Средна аритметична стойност

Средното аритметично количество на употребените единици от дадена категория в един текст се получава като се раздели паметникът на килолекси, като се съберат стойностите на разглежданата категория в n на брой килолекси (всичките, за целия паметник) и се разделят на броя килолекси (Янакиев 1977/Yanakiev 1977: 191-200).

Средно квадратично отклонение от средната аритметична стойност за дадена категория в текста

Получава се като от средното аритметично се извади реалното количество глаголни форми за всяка килолекса, получените резултати за всеки един ексцерпт се вдигнат на квадрат и се съберат стойностите помежду им, след това полученото число се раздели на $n-1$ килолекса, а накрая резултатът се постави под квадратен корен. То показва средно с колко броят единици от дадена категория в една килолекса текст се отклонява от средната стойност за тази категория в n на брой килолекси текст (в целия текст).

Интервал на средна стойност на употребените единици от дадена категория

С помощта на средното квадратично отклонение може да се изчисли и интервалът на средната стойност на употребените единици от дадена категория в n на брой килолекси или пък в целия текст. Той се получава като съответно се прибави и извади

стойността на средното квадратично отклонение към/от средната аритметична стойност за разглежданата категория.

Гаранция за 100% надеждност на ексцерптна оценка на стойността на дадена категория

Отново с помощта на средното квадратично отклонение може да се изчисли гаранцията за 100% надеждност на ексцерптната оценка на стойността на дадена категория в текстови отрязък. Тя се получава като се умножи по три средното квадратично отклонение за съответната категория.

Критерий на Пиърсън

За оценка на отношението между теория и практика, хипотеза и реалност в статистическата лингвистика се използва процедурата, наречена Критерий на Пиърсън. Това е математическа операция, с помощта на която може да се изчисли потенциално колко единици от дадена категория биха могли да се очакват в хипотетични n на брой единици текст. В изследването тя е приложена, за да се изчисли хипотетичното количество единици от всяка една категория в n на брой единици текст, наричани текстова корекция, които да завършат последната непълна килолекса. Така се получава по още една цяла хипотетична килолекса за всяко произведение. Търсеното количество на употребени единици в текстовата корекция се получава като се раздели гаранцията за 100% надеждност на изчисление на стойността на съответната категория за целия текст на текстовата корекция и се умножи по гаранцията за 100% надеждност на изчисление на съответната категория (вж. Янакиев 1977/Yanakiyev 1977: 220-222).

Критерий на Колмогоров-Смирнов

За установяване на съотношението между стойностите на избрани категории в два вариационни реда (от два текста) от по равен брой килолекси (при съпоставка на равни по обем ексцерпти) в статистическата лингвистика се използва процедура, наречена Критерий на Колмогоров-Смирнов. В настоящото изследване тя е приложена, за да се установи съотношението на два по два вариационни реда между ексцерпти от по три (за *CPS*, *ŠM*, *LSK* и *RZ*), пет (за *ŠM*, *LSK* и *CPS*) и шест (за *LSK* и *ŠM*) килолекси глаголна, номинална и адективна температура на разглежданите текстове.

С Δ_{max} се отбелязва максималната разлика между средните стойности за дадена категория в два вариационни реда, съставени от по равен брой килолекси. С помощта на λ може да се установи съществена ли е тя. Изчислява се като се раздели Δ_{max}^2 на броя килолекси в редицата, умножени по две, или $\lambda = \Delta_{max}^2 / 2n$. В лингвостатистиката е установено, че ако λ е по-малко от 1,84, то двата вариационни реда „са от една генерална съвкупност“, ако λ е по-голямо от 1,84, но е по-малко от 2,65, то е възможно двата съпоставяни ексцерпта да „са от различна генерална съвкупност“, а ако λ е по-голямо от 2,65, то двата съпоставяни ексцерпта със сигурност „са от различна генерална съвкупност“, или казано по друг начин, принадлежат на различни по жанр текстове (вж. Янакиев 1977/Yanakiyev 1977: 202-206).

Критерий на Фишер

Когато се съпоставя ексцерпт, състоящ се от проби, които имат статистически инвариант, с друг ексцерпт, състоящ се от проби, които също имат статистически инвариант, но друг, е възможно критерият λ да не регистрира различие, защото е възможно двата ексцерпта да се различават не по средните си аритметични, а по показателите си за разнообразието на вариантите, от които се състоят вариационните редове, т.е. по сиг-

мите си, или по средните квадратични. За да се регистрира това различие съществува критерий, който се нарича Критерий на Фишер. Така, ако се изчислят средните квадратични отклонения на два вариационни реда от една езикова категория и се раздели по-голямото на по-малкото, по големината на получената стойност може да се съди дали двата вариационни реда действително се различават статистически. Ако полученото число е по-малко от 1,69, трябва да се признае наличието на един статистически инвариант за пробите от двата ексцерпта. Ако стойността е между 1,69 и 2,11, пробата попада „в границите на съмнението“, а ако е по-голяма от 2,11, трябва да се приеме, че разликата между дисперсиите е достатъчно ярка и може да се заключи, че ексцерптите нямат общ статистически инвариант (принадлежат на различни по жанр текстове) (Янакиев 1977: 210-212/Yanakiev 1977: 210–212).

Тъй като *RZ* ни дава три цели килолекси текст, *CPS* – пет, *ŠM* – шест, а *LSK* – двадесет и една, ще съпоставя първо трите килолекси *RZ* с три килолекси *CPS*, с два пъти по три килолекси *ŠM* и с шест пъти по три килолекси *LSK*, след това петте килолекси текст *CPS* с пет килолекси *ŠM* и с четири пъти по пет килолекси *LSK*, а накрая шестте килолекси текст *ŠM* с три пъти по шест килолекси *LSK*.

I. Лексиката в RED I ZAKON ZADARSKIИ DOMINIKANKI

За паметника

Red i zakon е най-ранният известен засега текст на народен хърватски език, записан с латински букви. Възниква през 1345 г. Датира се по приписка в него. Оригиналният текст е открит през 1916 г. от Винко Премудра в глаголическата библиотека на монасите от манастира Главоток на остров Кърк. Бил е част от латински ръкописен сборник, записан с готическо минускулно писмо и предназначен за доминикански женски манастир в Задар.¹ Поместен е в началото на сборника и е последван от същия текст на латински език. Паметникът указва начина, по който се приемат нови монахини в доминиканския женски орден в Задар, както и правилата за поведение в манастира. Обхваща общо 62 реда, между които е вмъкнат латински молитвен текст и заглавията на молитвите и псалмите при приемане на нови монахини в ордена. Публикуван е за пръв път от Ватрослав Ягич в първи брой на Старине, още през 1869 г., под заглавието *Zakon primanja u bratovštinu* (Jagić 1869: 224–227). Почти шестдесет години по-късно, през 1928 г., Винко Премудра публикува отново паметника в собствена транскрипция и транслитерация (Premudra 1928: 81–97). Подробно изследване на езиковите особености на текста предлага Драгица Малич, която също го издава в осъвременена транскрипция (Malić 1977: 59-128). В най-ново време той е поместен и в антологията *Povijest hrvatskoga jezika. knj. 1. Srednji vijek, Zagreb, 2009: 524–527*. *Red i zakon* е интересен за науката като едно от най-ранните свидетелства за употребата на говоримия хърватски език в книжнината.

Показатели на словника

Словникът на *Red i zakon* наброява 141 заглавни единици. От тях по честота на употреба в групата от първата до петдесетата дума влизат 17 съществителни имена, 6 прилагателни имена, 8 глаголни форми или общо 31 лексеми пълнозначна лексика, срещу 19 – служебна лексика. Тук спада лексика с честота на употреба в текста от 40 пъти до два пъти. Изчислени в проценти, приведените стойности показват, че 34% от

¹ Най-вероятно става въпрос за манастира „Св. Димитър“, който е бил предназначен за девойки от видни семейства. Създаден е от бенедиктинките, които през 1125 г., след разрушаването на Биоград, се преместват оттам в Задар. От 1311 г. той вече е доминикански. Закрит е на 18.III.1779 г. (Ganza-Aras 1990: 198-208).

най-често употребяваните думи в текста са съществителни имена. С общо 64 словоупотребявания те заемат 18,18% от целия текст, а като 17 съществителни имена – 12,06% от целия словник. В групата от първата до петдесетата дума прилагателните имена са 12%. С общо 22 словоупотребявания те заемат 6,25% от целия текст, а като 6 прилагателни имена – 4,26% от целия словник. Процентът на глаголните форми в групата от първата до петдесетата дума е 16%. С общо 39 словоупотребявания те заемат 11,08% от целия текст и 5,67% от целия словник. Пълнозначната лексика съставлява 62% от петдесетте най-често употребявани думи в текста с общо 125 словоупотребявания, които заемат 35,51% от целия текст, а като 31 лексеми – 21,99% от целия словник. Непълнозначната лексика сред петдесетте най-чести думи в текста е 19 единици или 38% от групата. С общо 128 словоупотребявания те заемат 36,36% от целия текст, а като 19 лексеми – 13,48% от целия словник. Сред петдесетте най-често употребявани думи в текста най-много употреби има съюзът *i* (40), което представлява почти 11,36% от целия текст и само 0,71% от целия словник. В групата от първата до петата най-често употребявани думи в текста влизат 1 съществително име с 10 словоупотребявания, 1 прилагателно име с 11 словоупотребявания, 1 глаголна форма с 11 словоупотребявания, 1 съюз и 1 предлог с общо 51 словоупотребявания. Те всички заемат 23,58% от целия текст, а като 5 лексеми – 3,55% от целия словник.

В групата от 51 до 100 най-чести думи в словника на *Red i zakon* влизат: 20 съществителни имена, 9 прилагателни имена, 11 глаголни форми, общо 40 лексеми пълнозначна и 10 – непълнозначна лексика. Осем от тях се срещат по два пъти в текста, а останалите 42 – само по веднъж. Изчислени в проценти, приведените стойности показват, че 40% от думите в тази група са съществителни имена, 18% – прилагателни имена, 22% – глаголни форми. Процентът на пълнозначната лексика в групата е 80%, а на непълнозначната – 20%. Със своите 22 словоупотребявания съществителните имена в тази група заемат 6,25% от целия текст, а като 20 съществителни имена – 14,18% от целия словник, прилагателните имена с 12 словоупотребявания заемат 3,41% от целия текст, а като 9 прилагателни имена – 6,38% от целия словник, глаголните форми с 12 словоупотребявания заемат 3,41% от целия текст, а като 11 лексеми – 7,8% от целия словник. Пълнозначната лексика в групата с общо 46 словоупотребявания заема 13,07% от целия текст, а като 40 лексеми – 28,37% от целия словник, а непълнозначната с 12 словоупотребявания – 3,41% от целия текст, а като 10 лексеми – 7,09% от целия словник.

В групата от 101 до 141 единица в словника влизат 12 съществителни имена, 4 прилагателни имена, 13 глаголни форми, или общо 29 единици пълнозначна лексика и 12 единици непълнозначна лексика. Това са лексеми, които се срещат само по веднъж в текста. Изчислени в проценти, приведените стойности показват, че 29,27% от тази група са съществителни имена, 9,76% – прилагателни имена, 31% – глаголни форми, или 70,73% от групата е пълнозначна, а 29,27% – непълнозначна лексика. Съществителните имена в тази група заемат 3,41% от целия текст и 8,5% от целия словник, прилагателните имена – 1,14% от целия текст и 2,84% от целия словник, глаголните форми – 3,69% от целия текст и 9,22% от целия словник. Пълнозначната лексика в групата съставлява 8,24% от целия текст и 20,57% от целия словник, а непълнозначната – 3,41% от целия текст и 8,51% от целия словник.

Общото количество на изчислените категории в словника е 52 съществителни имена, или 36,88% от него и 30,97% от текста; 17 прилагателни имена, или 12,06% от словника и 10,51% от текста; 32 глагола, или 22,7% от словника и 18,18% от текста.

Количеството на пълнозначната лексика в словника на *Red i zakon* е 101 лексеми в 210 словоупотребявания, или 71,63% от него и 59,66% от текста; а на непълнозначната – 40 лексеми в 142 словоупотребявания, или 28,37% от словника и 40,34% от текста.

Показатели на отношението между словника и текста.

Коефициент на лексикално многообразие

В разглеждания текст коефициентът на лексикално многообразие е 40,06 %. Това е доста висока стойност, която може да е повлияна и от малкия обем на паметника. Индексът на повторемостта в разглежданото произведение е 2,5.²

Показатели на текста. Статистически изчисления

Словникът на *Red i zakon* наброява 141 заглавни единици в 362 словоупотреби. От тях 109 са съществителни имена, 37 – прилагателни имена, 64 – глаголни форми. Броят на личните глаголни форми е 43, а на неличните – 21. Общото количество на пълнозначната лексика в текста е 210, а на непълнозначната – 142 единици. Това означава, че пълнозначната лексика съставлява 59,66% от текста, а непълнозначната – 40,34%. Съществителните имена, от своя страна, заемат 30,97% от текста, прилагателните – 10,51%, глаголните форми – 18,18%. От тях личните глаголни форми обхващат 12,22%, а неличните глаголни форми – 5,96% от текста. Тъй като към неличните глаголни форми в *Red i zakon* спадат предимно инфинитиви, като част от сложни по образуване глаголни времена, смятам, че при изследването на тази категория по-важно е общото количество глаголни форми в текста.

Показатели на текста. Средна аритметична стойност. Средно квадратично отклонение от нея. Интервал на средната стойност за разглежданите категории в текста. Гаранция за 100% надеждност на ексцерптна оценка на стойността на дадена категория

Да установим какво е състоянието на разглежданите категории в текста и по килолекси. Тъй като обемът на паметника е 362 единици, налице са три цели килолекси и малко повече от половина. Получените резултати ще послужат за съпоставка с резултатите от *ŠM*, *CPS*, *LSK*, а в бъдеще и с резултати от други ранни средновековни хърватски текстове, писани на народен език и записани с латински букви.

В първата килолекса от *Red i zakon* се срещат 33 съществителни имена (33%), 9 прилагателни имена (9%), 13 глаголни форми (13%), общо 55 думи пълнозначна лексика (55%) и 45 – непълнозначна лексика (45%). Във втората килолекса се срещат 33 съществителни имена (33%), 6 прилагателни имена (6%), 20 глаголни форми (20%), общо 59 думи пълнозначна лексика (59%) и 41 – непълнозначна лексика (41%). В третата килолекса – 32 съществителни имена (32%), 7 прилагателни имена (7%), 13 глаголни форми (13 %), общо 52 единици пълнозначна лексика (52%) и 48 единици непълнозначна лексика (48%). В остатъка от 62 единици текст влизат 20 съществителни имена (32,26%), 13 прилагателни имена (20,97%), 12 глаголни форми (19,35%) или 45 единици пълнозначна лексика (72,58%) и 17 единици служебна лексика (27,42%).

Броят на глаголните форми в трите килолекси от *Red i zakon* е съответно 13, 20, 13. Броят на съществителните имена – 33, 33, 32, а броят на прилагателните имена – 9, 6, 7. Средното аритметично количество глаголни форми за трите килолекси текст е 15,33. Оттук като извадим от средното аритметично реалното количество глаголни фор-

² В съвременната българска поезия, където този индекс е най-малък, той се движи около 3; в журналистиката – 4,1, а в научната литература – 6,2 (Давидов 1996/Davidov 1996: 38; Илиева 2013/ Ilieva 2013: 76). В съчинения от старобългарската литература този показател е: в съчиненията на Петър Черноризец – 5,15; в химнографията на Климент Охридски – 6,9; в словата на Климент Охридски е – 7,07; в творчеството на Презвитер Козма – 7,48; в творчеството на Черноризец Храбър – 4,07; в Повесть временных лет – 10 (срв. Илиева 2013/Ilieva 2013: 76). Причината за толкова висок индекс на повторемост изобщо в произведения от старата (българска) литература е „честата употреба на служебни думи и абстрактна лексика за фундаментални мирогледни понятия“ (Давидов 1996/Davidov 1996: 38; Илиева 2013/ Ilieva 2013: 76).

ми за всяка килолекса, получените резултати за всеки един ексцерпт вдигнем на квадрат и съберем стойностите помежду им, след това разделим полученото число на две, понеже работим с три килолекси, и сложим под квадратен корен резултата, получаваме 4,04. Това е средното квадратично отклонение на глаголните форми за всеки ексцерпт. То ни показва с колко техният брой в една килолекса текст се отклонява от средната стойност за тази категория в n на брой (в нашия случай 3) килолекси текст. С негова помощ изчисляваме, че интервалът на средната стойност на употребените глаголни форми в трите килолекси *Red i zakon* е 11,29-19,37. Отново с негова помощ изчисляваме, че гаранцията за 100% надеждност на ексцерптна оценка на тази категория е 12,12. Тя се получава като умножим по три средното квадратично отклонение.

Средното аритметично на употребените съществителни имена в трите килолекси текст от *Red i zakon* е 32,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 0,58. Интервалът на средната стойност на употребените съществителни имена е 32,09-33,25. Гаранцията за 100% надеждност на ексцерптна оценка на съществителните имена е 1,74.

Средното аритметично за прилагателните имена в трите килолекси е 7,33. Средното квадратично отклонение за тази категория е 1,53. Интервалът на средната стойност на употребените прилагателни имена е 5,8-8,86. Гаранцията за 100% надеждност на ексцерптна оценка на прилагателните имена е 4,59.

Критерий на Пиърсън

Сега може да се изчисли и потенциално колко съществителни имена, прилагателни имена, глаголни форми, пълнозначна и непълнозначна лексика може да се очакват в хипотетични 38 единици текст, които да закръглят общия брой словоупотреби в *Red i zakon* на 400. Така ще се получи и още една хипотетична цяла килолекса текст. Текстовата корекция за последната килолекса е 38 единици. За да се получи търсеното количество на употребени единици в текстовата корекция трябва да се раздели гаранцията за 100% надеждност на изчисление на стойността на съответната категория на 38 и да се умножи полученото число по гаранцията за 100% надеждност на изчисление на стойността на съответната категория. След съответните изчисления се получава, че очакваното количество глаголни форми в текстовата корекция е $(12,12/38) \times 12,12 = 3,87 = 4$. Очакваното количество съществителни имена в текстовата корекция е $(1,74/38) \times 1,74 = 0,08 = 0,1 = 0$. Очакваното количество прилагателни имена в текстовата корекция е $(4,59/38) \times 4,59 = 0,55 = 0,6 = 1$. Общото количество на разглежданите категории в хипотетична цяла четвърта килолекса *Red i zakon* е за съществителните имена $20+0=20$ (20%), за прилагателните имена $13+1=14$ (14%), за глаголните форми $12+4=16$ (16%), за пълнозначната лексика $45+5=50$ (50%), за служебната лексика $17+33=50$ (50%).

II. Лексиката в *ŠIBENSKA MOLITVA*

За паметника

ŠM или *Oracio pulcra (et) devota ad B(ea)tam V(irginem) Ma(r)ia(m)* е един от най-ранните известни засега хърватски паметници писани на народен език и записани с латински букви. Текстът е публикуван за пръв път през 1911 г. в *Starine* от Иван Милчетич и Йосо Милошевич (Milžetić, Milošević 1911: 89-190). И до днес се съхранява в библиотеката на францисканския манастир в Шибеник, където е и открит в началото на XX в. от тогавашния игумен на манастира абат Йосо Милошевич. *ŠM* е ритмизиран поетичен текст, написан под формата на молитва към Света Богородица. Езикът е чакавски от Централна Далмация от областта около Шибеник. Датиран е приблизително от началото на XV в. В по-ново време *ŠM* е публикуван в транслитерация и транскрипция

от Драгица Малич (Malić 1973: 81-190), която прави и подробен езиков анализ на паметника. Текстът е поместен и в първи том на антологията *Pet stoljeja hrvatske književnosti* (Damjanović, Kuzmić, Mihaljević, 2009: 528-531).

Показатели на словника

Словникът на *ŠM* наброява 214 заглавни единици. От тях по честота на употреба в текста в групата от първата до петдесетата дума влизат 17 съществителни имена, 15 прилагателни имена, 4 глаголни форми или общо 36 лексеми пълнозначна лексика, срещу 14 – служебна лексика. Изчислени в проценти тези стойности показват, че 34% от петдесетте най-често употребявани думи в текста са съществителни имена. С общо 122 словоупотреби те заемат 18,8% от текста, а като 17 съществителни имена – 7,94% от целия словник. Прилагателни имена са 30% от групата. С 86 словоупотреби те заемат 13,25% от текста, като 15 прилагателни имена – 7% от целия словник. Глаголните форми са 8%. С общо 56 словоупотреби те заемат 8,63% от текста, а като 4 глаголни форми – 1,87% от целия словник. Сред петдесетте най-често употребявани думи в текста пълнозначната лексика е 72%. С 235 словоупотреби тя заема 36,21% от текста, а като 36 лексеми – 16,82% от целия словник. Непълнозначната лексика съставлява 28% от групата. Със 224 словоупотреби тя заема 34,51% от текста, а като 14 лексеми – 6,54% от целия словник.

В групата от 51 до 100 най-чести думи в словника на *ŠM* влизат 24 съществителни имена, 11 прилагателни имена, 8 глаголни форми, или общо 43 лексеми пълнозначна и 7 – непълнозначна лексика. Изчислени в проценти тези стойности показват, че 48% от думите в тази група са съществителни имена. С общо 33 словоупотреби те заемат 5,08% от текста, а като 24 съществителни имена – 11,21% от целия словник. Прилагателни имена са 22% от групата. С общо 16 словоупотреби те заемат 2,47% от текста, като 11 лексеми – 5,14% от целия словник. Глаголните форми са 16% от групата. С общо 14 словоупотреби те заемат 2,16% от текста, а като 8 лексеми – 3,74% от целия словник. Процентът на пълнозначната лексика в групата е 86%. С общо 63 словоупотреби тя заема 9,71% от текста, а като 43 лексеми пълнозначна лексика – 20,09% от целия словник. Непълнозначната лексика съставлява 14% от групата. С общо 11 словоупотреби тя заема 1,69% от текста, а като 7 лексеми – 3,27% от целия словник.

В групата от 101 до 150 по честота на употреба единица в словника влизат 28 съществителни имена, 5 прилагателни имена, 8 глаголни форми, или общо 41 единици пълнозначна лексика и 9 единици непълнозначна лексика. Изчислени в проценти тези стойности показват, че 56% от тази група са съществителни имена. С общо 31 словоупотреби те заемат 4,78% от текста, а като 28 лексеми – 13,08% от целия словник. Прилагателните имена са 10% от групата. С общо 6 словоупотреби те заемат 0,92% от текста, а като 5 прилагателни имена – 2,34% от целия словник. Глаголните форми са 16% от групата. С общо 8 словоупотреби те заемат 1,23% от текста, а като 8 лексеми – 3,74% от целия словник. Пълнозначната лексика е 82% от групата. С общо 45 словоупотреби тя заема 6,93% от текста, като 41 лексеми – 19,16% от целия словник. Непълнозначната лексика е 18% от групата. С общо 9 словоупотреби тя заема 1,37% от текста, а като 9 лексеми – 4,21% от целия словник.

В групата от 151 по честота дума до края на словника, която наброява 64 лексеми, влизат 32 съществителни имена, 12 прилагателни имена, 15 глаголни форми. Изчислени в проценти тези стойности показват, че 50% от тази група са съществителни имена. С общо 58 словоупотреби те заемат 8,94% от текста, а като 32 лексеми – 14,95% от целия словник. Прилагателните имена са 18,75% от групата. С общо 12 словоупотреби те заемат 1,85% от текста, а като 12 лексеми – 5,61% от целия словник. Глаголните форми

ми са 23,44% от групата. С общо 15 словоупотреби те заемат 2,31% от текста, а като 15 лексеми – 7,01% от целия словник. Общият брой на пълнозначната лексика в тази група е 60 лексеми. С 85 словоупотреби те заемат 13,1% от текста, а като 60 единици – 20,04% от целия словник. Непълнозначната лексика в групата е 4 лексеми. С общо 46 словоупотреби те заемат 7,09% от текста и 1,87% от целия словник. Процентът на пълнозначната лексика в тази група е 93,75%. Непълнозначната лексика съставлява 6,25% от групата.

Общото количество на съществителните имена в словника е 101 лексеми или 47,2%, на прилагателните имена – 43 лексеми или 20,09%, на глаголните форми – 35 лексеми или 16,36%. Общото количество на пълнозначната лексика е 182 лексеми или 85,05%, а на непълнозначната – 34 лексеми или 15,89%.

Показатели на отношението между словника и текста.

Коефициент на лексикално многообразие

В разглеждания текст коефициентът на лексикално многообразие е 32,97%. Това е доста висока стойност, която може да е повлияна и от малкия обем на паметника.

Показатели на отношението между словника и текста. Индекс на повторемостта

Индексът на повторемостта в разглежданото произведение е 3,03.

Показатели на текста. Статистически изчисления

Словникът на *ŠM* наброява 214 лексеми в 649 словоупотреби. От тях 218 са съществителните имена в текста, 120 – прилагателните имена, 93 – глаголните форми. Общото количество на пълнозначната лексика в текста е 431, а на непълнозначната лексика – 248 единици. Това означава, че пълнозначната лексика съставлява 66,41% от текста, а непълнозначната – 33,59%. Съществителните имена, от своя страна, заемат 33,59% от текста, прилагателните – 18,49%, глаголните форми – 14,33%.

Средна аритметична стойност. Средно квадратично отклонение от нея. Интервал на средната стойност за разглежданите категории в текста. Гаранция за 100% надеждност на ексерптна оценка на стойността на дадена категория

Какво е състоянието на разглежданите категории в *ŠM* по килолекси и за целия текст. Тъй като обемът на паметника е 649 единици, се привежда информация за шестте килолекси, но се изчислява и привежда и тази за първите три и за вторите три цели килолекси поотделно, понеже идеята е да се съпоставят получените резултати и с резултатите от *RZ*, а неговият обемът е 349 единици, или три цели килолекси и малко повече от половина. Изчисляват се и се привеждат резултатите за разглежданите категории и в пет килолекси текст, заради съпоставката с резултатите от *CPS*. В бъдеще тези резултати ще могат да послужат за сравнения и съпоставки и с резултати от други средновековни хърватски текстове, писани на народен език и записани с латински букви.

Средна аритметична стойност. Средно квадратично отклонение от нея. Интервал на средната стойност на разглежданите категории в текста. Гаранция за 100% надеждност на ексерптна оценка на стойността на дадена категория за целия текст

В първата килолекса *ŠM* са употребени 39 съществителни имена или 39% от ексерпта, 22 прилагателни имена или 22% от ексерпта, 9 глаголни форми или 9% от ексерпта, общо 70 думи пълнозначна лексика или 70% от ексерпта и 30 непълнозначна лексика или 30% от ексерпта.

Във втората килолекса се срещат 39 съществителни имена (39% от ексерпта), 17 прилагателни имена (17% от ексерпта), 9 глаголни форми (9% от ексерпта), общо 65 думи пълнозначна лексика (65% от ексерпта) и 35 – непълнозначна лексика (35% от ексерпта).

В третата килолекса от *ЅМ* се срещат 40 съществителни имена (40% от ексцерпта), 22 прилагателни имена (22% от ексцерпта), 9 глаголни форми (9% от ексцерпта), общо 71 единици пълнозначна лексика (71% от ексцерпта) и 29 единици непълнозначна лексика (29% от ексцерпта).

В четвъртата килолекса от *ЅМ* са употребени 29 съществителни имена (29% от ексцерпта), 23 прилагателни имена (23% от ексцерпта) 10 глаголни форми (10% от ексцерпта), общо 62 думи пълнозначна лексика (62% от ексцерпта) и 38 – непълнозначна лексика (38% от ексцерпта).

В петата килолекса се срещат 31 съществителни имена (31% от ексцерпта), 19 прилагателни имена (19% от ексцерпта), 13 глаголни форми (13% от ексцерпта), общо 63 думи пълнозначна лексика (63% от ексцерпта) и 37 – непълнозначна лексика (37% от ексцерпта).

В шестата килолекса от *ЅМ* се срещат 23 съществителни имена (23% от ексцерпта), 21 прилагателни имена (21% от ексцерпта), 23 глаголни форми (23% от ексцерпта), общо 67 единици пълнозначна лексика (67% от ексцерпта) и 33 единици непълнозначна лексика (33% от ексцерпта).

В останалите 49 единици текст се срещат 14 съществителни имена (28,57% от ексцерпта), 7 прилагателни имена (14,29% от ексцерпта), 9 глаголни форми (18,37% от ексцерпта) или общо 30 единици пълнозначна лексика (61,22% от ексцерпта) и 19 – непълнозначна лексика (38,76% от ексцерпта).

Средното аритметично на употребените съществителни имена за целия текст е 33,5. Средното квадратично отклонение за тази категория в текста е 6,92. Интервалът на средната стойност на употребените съществителни имена в текста е 26,58–40,42. Гаранцията за 100% надеждност на ексцерпната оценка на стойността на съществителните имена в текста е 20,76.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена за целия текст е 20,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текста е 2,25. Интервалът на средната стойност на употребените прилагателни имена в текста е 18,42–22,92. Гаранцията за 100% надеждност на ексцерпната оценка на стойността на прилагателните имена в текста е 6,75.

Средното аритметично на употребените глаголни форми за целия текст е 12,17. Средното квадратично отклонение за тази категория в текста е 5,53. Интервалът на средната стойност на употребените глаголни форми в текста е 6,64–17,7. Гаранцията за 100% надеждност на ексцерпната оценка на стойността на глаголните форми в текста е 16,59.

Средна аритметична стойност. Средно квадратично отклонение от нея за разглежданите категории в по три килолекси текст *ЅМ*. Гаранция за 100% надеждност на ексцерпна оценка на стойността на дадена категория в по три килолекси текст *ЅМ*

Броят на глаголните форми в първите три килолекси е *ЅМ* са съответно 9, 9, 9. Броят на съществителните имена – 39, 39, 40, а броят на прилагателните имена – 22, 17, 22. Средното аритметично количество глаголни форми за три килолекси текст е 9. Оттук като се извади от средното аритметично реалното количество глаголни форми за всяка килолекса, получените резултати за всеки един ексцерпт вдигнат на квадрат и се съберат стойностите помежду им, след това се раздели полученото число на две, понеже работим с три килолекси, а на края резултатът се сложи под квадратен корен, се получава 0. Това е средното квадратично отклонение на глаголните форми за всеки ексцерпт в първите три килолекси текст. То ни показва с колко в една килолекса текст техният брой се отклонява от средната стойност за тази категория в *n* на брой (в нашия случай 3) килолекси текст.

Средното аритметично на употребените съществителни имена в първите три килолекси текст от $\check{S}M$ е 39,33. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 0,58.

Средното аритметично за прилагателните имена в първите три килолекси е 20,33. Средното квадратично отклонение за тази категория е 2,89.

Средното аритметично на употребените съществителни имена във вторите три килолекси текст от $\check{S}M$ е 27,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 4,16.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена във вторите три килолекси текст от $\check{S}M$ е 21. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 2.

Средното аритметично на употребените глаголни форми във вторите три килолекси текст от $\check{S}M$ е 15,33. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 6,81.

Средна аритметична стойност. Средно квадратично отклонение от нея за разглежданите категории в пет килолекси текст $\check{S}M$

Средното аритметично на употребените съществителни имена в пет килолекси текст от $\check{S}M$ е 35,6. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 5,18.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена в пет килолекси текст от $\check{S}M$ е 20,6. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 2,51.

Средното аритметично на употребените глаголни форми в пет килолекси текст от $\check{S}M$ е 10. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 1,73.

Критерий на Пиърсън

Сега вече може да се изчисли и потенциално колко съществителни имена, прилагателни имена, глаголни форми, пълнозначна и непълнозначна лексика биха могли да се очакват в останалите 51 единици текст $\check{S}M$ от последната седма килолекса текст. Така ще се получи още една цяла хипотетична седма килолекса Текстовата корекция до края на текста е 51 единици. За да се получи търсеното количество на употребени единици в текстовата корекция трябва да се раздели гаранцията за 100% надеждност на изчисление на стойността съответната категория за целия текст на 51 и да се умножи по гаранцията за 100% надеждност на изчисление на съответната категория. След направените изчисления се получава, че очакваното количество съществителни имена в текстовата корекция е $(20,76/51) \times 20,76 = 8,45 = 8,5 = 9$. Очакваното количество прилагателни имена в текстовата корекция е $(6,75/51) \times 6,75 = 0,89 = 1$. Очакваното количество глаголни форми е $(16,59/51) \times 16,59 = 5,4 = 5$.

Общото количество съществителни имена в хипотетична цяла седма килолекса от $\check{S}M$ е $14+9=23$ (23%). Общото количество прилагателни имена в хипотетична цяла седма килолекса $\check{S}M$ е $7+1=8$ (8%). Общото количество глаголни форми в хипотетична цяла седма килолекса $\check{S}M$ е $9+5=14$ (14%). Общото количество на пълнозначна лексика в хипотетична цяла седма килолекса $\check{S}M$ е $23+8+14=45$ (45%), а на непълнозначната – $19+36=55$ (55%).

III. Лексиката в *CANTILENA PRO SABATHO*

За паметника

Cantilena pro sabatho от средата на XIV в. е драматургично произведение, описващо събитията от Велики петък и Велика събота на Страстната седмица. В него се представят кръстните мъки на Исус Христос до момента, когато Мария утешава Апостолите. Събитията са предадени от Йосиф от Ариматея, отчасти под формата на диалог. Включен е и моментът с плача на Мария над мъртвия си син и пророкуването на неговото Възкресение. Произведението е записано с латиница на чакавски. Съдържа 132 осмосрични стиха. Текстът е открит на последната страница на кодекс с латински проповеди от унгарския славист Ласло Хадрович, който е и първият проучвател на този паметник (Hadrovics 1984: 7-25). Кодексът е принадлежал на францисканския манастир в Шибеник, а негов пряк собственик е бил фра Павел Шибенчанин. Вероятно той е преписал от по-рана подложка *CPS* на посоченото място в сборника (Hadrovics 1984: 16). Това се е случило около 1385/ 86 г. Днес паметникът се съхранява в Унгарската национална библиотека. Сигн.: CodLat 540, 1k, folio 91v (Hadrovics 1984: 15-23; Damjanović, Kuzmić, Mihaljević, âagar, 2009: 533).

Показатели на словника

Словникът на *CPS* наброява 261 заглавни единици. От тях по честота на употреба в текста в групата от първата до петдесетата дума влизат 13 съществителни имена, 5 прилагателни имена, 8 глаголни форми или общо 26 лексеми пълнозначна лексика, срещу 24 – служебна лексика. Изчислени в проценти тези стойности показват, че 26% от петдесетте най-често употребявани думи в текста са съществителни имена. С общо 66 словоупотреби те заемат 12,27% от текста, а като 13 съществителни имена – 4,98% от целия словник. Прилагателни имена са 10% от групата. С 15 словоупотреби те заемат 2,79% от текста, а като 5 прилагателни имена – 1,92% от целия словник. Глаголните форми са 8 и съставляват 16% от групата. С общо 48 словоупотреби те заемат 8,92% от текста, а като 8 заглавни единици – 3,07% от целия словник. Сред петдесетте най-често употребявани думи в текста пълнозначната лексика е 26 заглавни единици – 52%. Със 129 словоупотреби тя заема 23,98% от текста, а като 26 лексеми – 9,96% от целия словник. Непълнозначната лексика съставлява 48% от групата. Със 137 словоупотреби тя заема 25,46% от текста, а като 24 заглавни единици – 9,2% от целия словник.

В групата от 51 до 100 най-чести думи в словника на *CPS* влизат 18 съществителни имена, 6 прилагателни имена, 14 глаголни форми, или общо 38 лексеми пълнозначна и 12 – непълнозначна лексика. Изчислени в проценти тези стойности показват, че 36% от думите в тази група са съществителни имена. С общо 28 словоупотреби те заемат 5,2% от текста, а като 18 съществителни имена – 6,9% от целия словник. Прилагателни имена са 12% от групата. С общо 7 словоупотреби те заемат 1,3% от текста, а като 6 заглавни единици – 2,3% от целия словник. Глаголните форми са 28% от групата. С общо 27 словоупотреби те заемат 5,02% от текста, а като 14 заглавни единици – 5,36% от целия словник. Пълнозначната лексика в групата е 38 лексеми, или 76% от нея. С общо 62 словоупотреби тя заема 11,75% от текста, а като 38 заглавни единици – 14,56% от целия словник. Непълнозначната лексика в групата е 12 лексеми и съставлява 24% от нея. С общо 21 словоупотреби тя заема 3,9% от текста, а като 12 лексеми – 4,6% от целия словник.

В групата от 101 до 150 по честота на употреба единица в словника влизат 17 съществителни имена, 9 прилагателни имена, 13 глаголни форми, или общо 39 единици пълнозначна лексика и 11 единици непълнозначна лексика. Това са лексеми употребени

по веднъж в текста. Изчислени в проценти тези стойности показват, че 34% от тази група са съществителни имена. С общо 17 словоупотреби те заемат 3,16% от текста, а като 17 лексеми – 6,5% от целия словник. Прилагателните имена са 18% от групата. С общо 9 словоупотреби те заемат 1,67% от текста, а като 9 прилагателни имена – 3,45% от целия словник. Глаголните форми са 26% от групата. С общо 13 словоупотреби те заемат 2,42% от текста, а като 13 заглавни единици – 4,98% от целия словник. Пълнозначната лексика е 78% от групата. С общо 39 словоупотреби тя заема 7,25% от текста, а като 39 заглавни единици – 14,94% от целия словник. Непълнозначната лексика е 22% от групата. С общо 11 словоупотреби тя заема 2,04% от текста, а като 11 заглавни единици – 4,21% от целия словник.

В групата от 151 по честота на употреба до края на словника, който наброява 111 заглавни единици, влизат 32 съществителни имена, 8 прилагателни имена, 61 глаголни форми, 10 единици служебна лексика. Това са лексеми, употребени само по веднъж в текста. Изчислени в проценти тези стойности показват, че 28,83% от тази група са съществителни имена. С общо 32 словоупотреби те заемат 5,95% от текста, а като 32 лексеми – 12,26% от целия словник. Прилагателните имена са 7,2% от групата. С общо 8 словоупотреби те заемат 1,49% от текста, а като 8 заглавни единици – 3,07% от целия словник. Глаголните форми са 23,37% от групата. С общо 61 словоупотреби те заемат 11,34% от текста, а като 61 заглавни единици – 23,37% от целия словник. Общият брой на пълнозначната лексика в тази група е 101 лексеми или 90,99% от нея. Със 101 словоупотреби те заемат 18,77% от текста, а като 101 заглавни единици – 38,7% от целия словник. Непълнозначната лексика в групата е 10 лексеми или 9,01% от нея. С общо 10 словоупотреби те заемат 1,86% от текста, а като 10 заглавни единици – 3,83% от целия словник.

Общото количество на съществителните имена в словника е 80 заглавни единици, или 30,65% от него, на прилагателните имена – 28 заглавни единици, или 10,73% от него, на глаголните форми – 96 заглавни единици, или 36,78% от него. Общото количество на пълнозначната лексика е 204 заглавни единици, или 78,16% от него, а на непълнозначната – 57 заглавни единици, или 21,86% от него.

Показатели на отношението между словника и текста.

Коефициент на лексикално многообразие

В разглеждания текст коефициентът на лексикално многообразие е 48,51%. Това е доста висока стойност, която може да е повлияна и от малкия обем на паметника.

Показатели на отношението между словника и текста. Индекс на повторяемостта

Индексът на повторяемостта в разглежданото произведение е 2,06.

Показатели на текста. Статистически изчисления

Словникът на *CPS* наброява 261 заглавни единици в 538 словоупотреби. Общото количество на съществителните имена в текста е 143 единици, или 26,58% от него, на прилагателните имена – 39 единици, или 7,25% от него, на глаголните форми – 149 единици, или 27,7% от него. Общото количество на пълнозначната лексика в текста е 331 единици, или 61,52% от него, а на непълнозначната – 207 единици, или 38,48% от него.

Средна аритметична стойност. Средно квадратично отклонение от нея. Интервал на средната стойност за разглежданите категории в текста. Гаранция за 100% надеждност на експертна оценка на стойността на дадена категория

Какво е състоянието на разглежданите категории в *CPS* и по килолекси и за целия текст. Тъй като обемът на паметника е 538 единици, се привежда информацията за петте цели килолекси, но се използва също и тази само за първите три, понеже идеята е след това да се съпоставят получените резултати с резултатите от *RZ*, а неговият обемът е 349 единици или три цели килолекси и половина и *ŠM*, а неговият обем е 649 единици или шест цели килолекси и половина. От *ŠM* се използва информацията само за първите пет килолекси. За съпоставката с *LSK* се използват сведенията от петте цели килолекси *CPS*. В бъдеще тези резултати ще могат да послужат за сравнения и съпоставки с равни по обем ексцерпти от други средновековни хърватски текстове, писани на народен език и записани с латински букви.

Средна аритметична стойност. Средно квадратично отклонение от нея. Интервал на средната стойност за разглежданите категории в текста. Гаранция за 100% надеждност на ексцерптна оценка на стойността на дадена категория за целия текст

В първата килолекса *CPS* са употребени 26 съществителни имена, или 26% от ексцерпта, 7 прилагателни имена, или 7% от ексцерпта, 28 глаголни форми, или 28% от ексцерпта, общо 61 думи пълнозначна лексика, или 61% от ексцерпта и 39 непълнозначна лексика, или 39% от ексцерпта.

Във втората килолекса се срещат 25 съществителни имена, или 25% от ексцерпта, 9 прилагателни имена, или 9% от ексцерпта, 27 глаголни форми, или 27% от ексцерпта, общо 61 думи пълнозначна лексика, или 61% от ексцерпта и 39 – непълнозначна лексика, или 39% от ексцерпта.

В третата килолекса се срещат 30 съществителни имена, или 30% от ексцерпта, 10 прилагателни имена, или 10% от ексцерпта, 24 глаголни форми, или 24% от ексцерпта, общо 64 единици пълнозначна лексика, или 64% от ексцерпта и 36 единици непълнозначна лексика, или 36% от ексцерпта.

В четвъртата килолекса са употребени 25 съществителни имена, или 25% от ексцерпта, 4 прилагателни имена, или 4% от ексцерпта, 31 глаголни форми, или 31% от ексцерпта, общо 60 думи пълнозначна лексика, или 60% от ексцерпта и 40 непълнозначна лексика, или 40% от ексцерпта.

В петата килолекса се срещат 23 съществителни имена, или 23 % от ексцерпта, 6 прилагателни имена, или 6% от ексцерпта, 32 глаголни форми, или 32% от ексцерпта, общо 61 думи пълнозначна лексика, или 61% от ексцерпта и 39 непълнозначна лексика, или 39% от ексцерпта.

В останалите 62 единици текст се срещат 14 съществителни имена, или 36,84% от ексцерпта, 3 прилагателни имена, или 7,89% от ексцерпта, 7 глаголни форми, или 18,42% от ексцерпта. Общо 24 единици пълнозначна лексика, или 63,16% от ексцерпта и 14 непълнозначна лексика, или 36,84% от ексцерпта.

Броят на глаголните форми в петте килолекси *CPS* е съответно 28, 27, 24, 31, 32. Броят на съществителните имена е 26, 25, 30, 25, 23, а броят на прилагателните имена – 7, 9, 10, 4, 6. Средното аритметично количество глаголни форми за петте килолекси текст е 28,4. Оттук се изважда от средното аритметично реалното количество глаголни форми за всяка килолекса, получените резултати за всеки един ексцерпт се вдига на квадрат и стойностите помежду им се събират, след това полученото число се разделя на четири, тъй като се работи с пет килолекси, а на края резултатът се слага под квадратен корен, получава се 3,21. Това е средното квадратично отклонение на глаголните форми за всеки ексцерпт в петте цели килолекси текст. То ни показва с колко в една килолекса текст техният брой се отклонява от средната стойност за тази категория в *n* на

брой (в нашия случай 5) килолекси текст. С негова помощ може да се изчисли и интервалът на средната стойност на употребените глаголни форми в петте килолекси *CPS*. В нашия случай за глаголните форми той би трябвало да е 25,19-31,61. Отново с помощта на средното квадратично отклонение може да се изчисли гаранцията за 100% надеждност на ексерптна оценка на стойността на тази категория в петте килолекси *CPS*. Тя се получава като се умножи по три средното квадратично отклонение и за глаголните форми в *CPS* е $3,21 \times 3 = 9,63$.

Средното аритметично на употребените съществителни имена в петте килолекси текст от *CPS* е 25,8. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексерпти е 2,61. Интервалът на средната стойност на употребените съществителни имена за петте килолекси *CPS* е 23,19-28,41. Гаранцията за 100% надеждност на ексерптна оценка на стойността на съществителните имена за петте килолекси текст е 7,83.

Средното аритметично за прилагателните имена в петте килолекси *CPS* е 7,2. Средното квадратично отклонение за тази категория е 2,39. Интервалът на средната стойност на употребените прилагателни имена е 4,81-9,59. Гаранцията за 100% надеждност на ексерптна оценка на стойността на прилагателните имена за петте килолекси е 7,17.

Заради съпоставката с резултатите от работата ми върху *RZ*, ще направя същите изчисления и за само три килолекси текст, понеже *RZ* има само три цели килолекси текст. След това ще приведа резултатите от изчисленията на тези категории в по пет килолекси текст от *ŠM* и *LSK*.

Средна аритметична стойност. Средно квадратично отклонение от нея за разглежданите категории в три килолекси текст *CPS*

Средното аритметично на употребените съществителни имена в три килолекси текст от *CPS* е 27. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексерпти е 2,65.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена в три килолекси текст от *CPS* е 8,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексерпти е 1,53.

Средното аритметично на употребените глаголни форми в три килолекси текст от *CPS* е 26,33. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексерпти е 2,08.

Критерий на Пиърсън

Сега вече може да се изчисли и потенциално колко съществителни имена, прилагателни имена, глаголни форми, пълнозначна и непълнозначна лексика биха могли да се очакват в останалите 62 единици от последната шеста килолекса текст *CPS*. Така се получава още една хипотетична цяла килолекса Текстовата корекция до края на текста е 62 единици. За да се получи търсеното количество употребени единици в текстовата корекция трябва да се раздели гаранцията за 100% надеждност на изчисление на стойността съответната категория за целия текст на 62 и да се умножи по гаранцията за 100% надеждност на изчисление на съответната категория. Очакваното количество съществителни имена в текстовата корекция е $(7,83/62) \times 7,83 = 0,99 = 1$. Очакваното количество прилагателни имена в текстовата корекция е $(7,17/62) \times 7,17 = 0,83 = 1$. Очакваното количество глаголни форми е $(9,63/62) \times 9,63 = 1,5 = 2$.

Общото количество съществителни имена в хипотетична цяла шеста килолекса *CPS* е $14 + 1 = 15$ (15%). Общото количество прилагателни имена в хипотетична цяла шеста килолекса *CPS* е $3 + 1 = 4$ (4%). Общото количество глаголни форми в хипотетична цяла шеста килолекса *CPS* е $7 + 2 = 9$ (9%). Общото количество на пълнозначна лексика в

хипотетична цяла седма килолекса CPS е $15+4+9=28$ (28%), а на непълнозначната – $14+58=72$ (72%).

IV. Лексиката в житието на св. Екатерина *LEGENDA SV. KATARINE DIVICE* по ръкопис I с 6 от Архива на ХАЗУ

За паметника

Legenda sv. Katarine divice е Житие на св. Екатерина, александрийска девица и мъченица на народен хърватски език. Текстът е запазен само в един препис от XV в., но се предполага, че вероятно е възникнал по-рано (Jagić 1869: 217). Днес се съхранява в Архива на ХАЗУ под сигнатура I с 6. Диалектно текстът може да бъде причислен към Средишната чакавска икавско-екавска област от периода XIV-XV в., чиито езикови особености подробно описва Ива Лукежич (Lukežić 2012: 225-252). Ръкописът е открит в библиотеката на девическия бенедиктински манастир „Св. Мария“ в Задар, където вероятно е бил занесен от монахините на манастира „Св. Екатерина“ в Задар, след закриването му.³ По-късно текстът е станал част от богатата книжна колекция на Иван Кукулевич, от 1869 г. се пази сред ръкописите на библиотеката на Академията на науките и изкуствата, първоначално под номер 317 (Jagić 1869: 217), а след това под сигнатура I с 6. Публикуван е три пъти до сега (Jagić 1869: 217-224; Štefanić 1969: 274-277; Badurina-Stipžević 2013: 106-114). Предполага се, че е компилиран от различни латински образци (Hamm 1926/1927: 16-17; Fališevac 2010: 257-258). Не бива да се изключва и вероятността за наличие на италианска подложка. Предположението ми е, че житието „*Legenda sv. Katarine divice*“ е написано на език, употребяван в книжнината от областта Сплит-Задар-Шибеник в периода XIV-XV в. (Стефанов 2014: 43; 2015а: 51-52/Stefanov 2014: 43; 2015а: 51-52), и затова е важно свидетелство за състоянието на хърватския език от този период.

Показатели на словника

Словникът на *LSK* наброява 626 заглавни единици в 2155 употреби. От тях честота на употреба в текста в групата от първата до петдесетата дума влизат 15 съществителни имена, 5 прилагателни имена, 12 глаголни форми, или общо 38 лексеми пълнозначна лексика, срещу 18 – служебна лексика. Изчислени в проценти тези стойности показват, че 30% от петдесетте най-често употребявани думи в текста са съществителни имена. С общо 152 словоупотреби те заемат 7,05% от текста, а като 15 съществителни имена – 2,4% от целия словник. Прилагателните имена представят 10% от групата. С общо 42 словоупотреби те заемат 1,95% от текста, а като 5 прилагателни имена – 0,8% от целия словник. Глаголните форми са 12 и съставляват 24% от групата. С общо

³ В Задар е имало пет женски манастира. Това са: бенедиктинският „Св. Мария“, францисканският „Св. Никола“, доминиканският „Св. Димитър“, манастирът „Св. Марчела“ на францисканските класис и бенедиктинският „Св. Екатерина“. Последните два са били предназначени за девойки от простолюдието. Останалите три – предимно за девойки от видни задарски семейства. Доминиканският манастир „Св. Димитър“ е основан през XII в. и първоначално е притежание на бенедиктинците, които през 1125 г., след разрушаването на Биоград, се преместват в Задар. От 1311 г. той е доминикански. Закрит е на 18.III.1779 г. Францисканският манастир „Св. Никола“ е закрит през 1789 г. Бенедиктинският манастир „Св. Екатерина“ – през 1804 г., но монахините му са прехвърлени в дотогава само благородническият бенедиктински манастир „Св. Мария“. Днес съществува само манастирът „Св. Мария“, основан през XI в. от абатката Чика. В началото той е предназначен за обучението само на девойки от благороднически произход. По-късно – и от други изтъкнати задарски семейства. Още от основаването си манастирът се е превърнал в място за обучение и възпитание както на момичета, които се подготвят да полагат изпит за приемане в ордена, така и за онези, които не възнамеряват да се замонашват. Основен език в него е бил хърватският (Ganza-Aras 1990: 198-208).

264 словоупотребите заемат 12,25% от текста, а като 12 заглавни единици – 1,92% от целия словник. Сред петдесетте най-често употребявани думи в текста пълнозначната лексика наброява 38 заглавни единици, или 76% от групата. С 458 словоупотребите тя заема 21,25% от текста, а като 38 заглавни единици – 6,07% от целия словник. Непълнозначната лексика съставлява 36% от групата. Със 711 словоупотребите тя заема 32,99% от текста, а като 18 заглавни единици представя 2,88% от целия словник.

В групата от 51 до 100 като най-чести лексеми в словника на *LSK* се явяват 23 съществителни имена, 8 прилагателни имена, 9 глаголни форми, или общо 40 лексеми пълнозначна и 10 – непълнозначна лексика. Изчислени в проценти тези стойности показват, че 46% от думите в тази група са съществителни имена. С общо 104 словоупотребите те заемат 4,83% от текста, а като 23 съществителни имена – 3,67% от целия словник. Прилагателните имена съставят 16% от групата. С общо 28 словоупотребите те заемат 1,3% от текста, а като 8 заглавни единици – 1,28% от целия словник. Глаголните форми са 18% от групата. С общо 110 словоупотребите те заемат 5,1% от текста, а като 9 заглавни единици – 1,84% от целия словник. Пълнозначната лексика в групата е представена от 40 лексеми, или 80% от нея. С общо 242 словоупотребите тя заема 11,23% от текста, а като 40 заглавни единици – 6,39% от целия словник. Непълнозначната лексика в групата е 10 лексеми и съставлява 20% от нея. С общо 172 словоупотребите тя заема 7,98% от текста, а като 10 заглавни единици – 1,6% от целия словник.

В групата от 101 до 150 по честота на употреба единица в словника влизат 15 съществителни имена, 5 прилагателни имена, 16 глаголни форми, или общо 36 единици пълнозначна лексика и 14 – непълнозначна лексика. Изчислени в проценти тези стойности показват, че 30% от тази група са съществителни имена. С общо 36 словоупотребите те заемат 1,67% от текста, а като 15 заглавни единици – 2,4% от целия словник. Прилагателните имена са 10% от групата. С общо 14 словоупотребите те заемат 0,65% от текста, а като 5 заглавни единици – 0,8% от целия словник. Глаголните форми са 32% от групата. С общо 42 словоупотребите те заемат 1,95% от текста, а като 16 заглавни единици – 2,56% от целия словник. Пълнозначната лексика е 72% от групата. С общо 92 словоупотребите тя заема 4,27% от текста, а като 36 заглавни единици – 5,75% от целия словник. Непълнозначната лексика е 28% от групата. С общо 40 словоупотребите тя заема 1,86% от текста, а като 14 заглавни единици – 2,64% от целия словник.

В групата от 151 до 214 по честота на употреба единица в словника влизат 22 съществителни имена, 7 прилагателни имена, 19 глаголни форми, или общо 48 единици пълнозначна лексика и 16 – непълнозначна лексика. Изчислени в проценти тези стойности показват, че 34,38% от тази група са съществителни имена. С общо 44 словоупотребите те заемат 2,64% от текста, а като 22 заглавни единици – 3,51% от целия словник. Прилагателните имена са 10,94% от групата. С общо 14 словоупотребите те заемат 0,65% от текста, а като 7 заглавни единици – 1,12% от целия словник. Глаголните форми са 29,69% от групата. С общо 38 словоупотребите те заемат 1,76% от текста, а като 19 заглавни единици – 3,04% от целия словник. Пълнозначната лексика е 75% от групата. С общо 96 словоупотребите тя заема 4,45% от текста, а като 48 заглавни единици – 7,67% от целия словник. Непълнозначната лексика е 25% от групата. С общо 32 словоупотребите тя заема 1,48% от текста, а като 16 заглавни единици – 2,56% от целия словник.

В групата от 215 по честота дума до края на словника, която наброява 411 заглавни единици, влизат 143 съществителни имена, 71 прилагателни имена, 145 глаголни форми, 53 единици служебна лексика. Това са лексеми употребени само по веднъж в текста. Изчислени в проценти тези стойности показват, че 34,71% от тази група са съществителни имена. С общо 143 словоупотребите те заемат 6,64% от текста, а като 143 заглавни единици – 22,84% от целия словник. Прилагателните имена са 17,96% от

групата. С общо 71 словоупотреби те заемат 3,29% от текста, а като 71 заглавни единици – 11,34% от целия словник. Глаголните форми са 35,19% от групата. С общо 145 словоупотреби те заемат 6,73% от текста, а като 145 заглавни единици – 23,16% от целия словник. Общият брой на пълнозначната лексика в тази група е 369 лексеми, или 89,78% от нея. Със 369 словоупотреби те заемат 17,12% от текста, а като 369 заглавни единици – 58,95% от целия словник. Непълнозначната лексика в групата е 53 лексеми, или 12,86% от нея. С общо 53 словоупотреби те заемат 2,46% от текста, а като 53 заглавни единици – 8,47% от целия словник.

Общото количество на съществителните имена в словника е 218 заглавни единици, или 34,82% от него, на прилагателните имена – 96 заглавни единици, или 15,34% от него, на глаголните форми – 201 заглавни единици, или 32,11% от него. Общото количество на пълнозначната лексика е 515 заглавни единици, или 82,27% от него, а на непълнозначната – 111 заглавни единици, или 17,73% от него.

Показатели на отношението между словника и текста. Коефициент на лексикално многообразие

В разглеждания текст коефициентът на лексикално многообразие е 29,05%. Това е по-ниска стойност в сравнение с другите три разгледани текста. Тя може да е повлияна и от по-големия обем на паметника. Възможно е, все пак, тази категория да се влияе и от жанровите особености на текстовете.

Показатели на отношението между словника и текста. Индекс на повторемостта

Индексът на повторемостта в разглежданото произведение е 3,44.

Показатели на текста. Статистически изчисления

Словникът на *LSK* наброява 261 заглавни единици в 2155 словоупотреби. Общото количество на съществителните имена в текста е 498 единици, или 23,11% от него, на прилагателните имена – 172 единици, или 7,98% от него, на глаголните форми – 504 единици, или 23,39% от него. Общото количество на пълнозначната лексика в текста е 1174 единици, или 54,48% от него, а на непълнозначната – 981 единици, или 45,52% от него.

Средна аритметична стойност. Средно квадратично отклонение от нея. Интервал на средна стойност за разглежданите категории в текста. Гаранция за 100% надеждност на ексцерптна оценка на стойността на дадена категория

Какво е състоянието на разглежданите категории в *LSK* и по килолекси, и за целия текст. Тъй като обемът на паметника е 2155 единици, привежда се информация за двадесет и една цели килолекси, но се изчислява и използва също и тази седем групи от по три, четири групи от по пет и три групи от по шест цели килолекси, понеже идеята е след това да се съпоставят получените резултати с резултатите от *RZ* (а неговият обем е 362 единици, или три цели килолекси и половина), от *ŠM* (а неговият обем е 649 единици, или три цели килолекси и половина) и от *CPS* (а неговият обем е 538 единици, или пет цели килолекси). Тези резултати могат да послужат за сравнения и съпоставки с подобни по обем ексцерпти от други средновековни хърватски текстове, писани на народен език и записани с латински букви.

Средна аритметична стойност. Средно квадратично отклонение от нея. Интервал на средна стойност за разглежданите категории в текста. Гаранция за 100% надеждност на ексцерптна оценка на стойността на дадена категория за целия текст

В първата килолекса *LSK* са употребени 27 съществителни имена, или 27% от ексцерпта, 14 прилагателни имена, или 14% от ексцерпта, 29 глаголни форми, или 29% от ексцерпта, общо 70 думи пълнозначна лексика, или 70% от ексцерпта и 30 непълнозначна лексика, или 30% от ексцерпта.

Във втората килолекса се срещат 30 съществителни имена, или 30% от ексцерпта, 11 прилагателни имена, или 11% от ексцерпта, 14 глаголни форми, или 14% от ексцерпта, общо 55 думи пълнозначна лексика, или 55% от ексцерпта и 45 непълнозначна лексика, или 45% от ексцерпта.

В третата килолекса се срещат 30 съществителни имена, или 30% от ексцерпта, 9 прилагателни имена, или 9% от ексцерпта, 18 глаголни форми, или 18% от ексцерпта, общо 57 единици пълнозначна лексика, или 57% от ексцерпта и 43 единици непълнозначна лексика, или 43% от ексцерпта.

В четвъртата килолекса са употребени 22 съществителни имена, или 22% от ексцерпта, 10 прилагателни имена, или 10% от ексцерпта, 23 глаголни форми, или 23% от ексцерпта, общо 55 думи пълнозначна лексика, или 55% от ексцерпта и 45 непълнозначна лексика, или 45% от ексцерпта.

В петата килолекса се срещат 23 съществителни имена, или 23% от ексцерпта, 5 прилагателни имена, или 5% от ексцерпта, 26 глаголни форми, или 26% от ексцерпта, общо 54 думи пълнозначна лексика, или 54% от ексцерпта и 46 непълнозначна лексика, или 46% от ексцерпта.

В шестата килолекса се срещат 30 съществителни имена, или 30% от ексцерпта, 6 прилагателни имена, или 6% от ексцерпта, 19 глаголни форми, или 19% от ексцерпта, общо 55 думи пълнозначна лексика, или 55% от ексцерпта и 45 непълнозначна лексика, или 45% от ексцерпта.

В седмата килолекса се срещат 24 съществителни имена, или 24% от ексцерпта, 4 прилагателни имена, или 4% от ексцерпта, 29 глаголни форми, или 29% от ексцерпта, общо 57 думи пълнозначна лексика, или 57% от ексцерпта и 43 непълнозначна лексика, или 43% от ексцерпта.

В осмата килолекса се срещат 17 съществителни имена, или 17% от ексцерпта, 5 прилагателни имена, или 5% от ексцерпта, 30 глаголни форми, или 30% от ексцерпта, общо 52 думи пълнозначна лексика, или 52% от ексцерпта и 48 непълнозначна лексика, или 48% от ексцерпта.

В деветата килолекса се срещат 21 съществителни имена, или 21% от ексцерпта, 3 прилагателни имена, или 3% от ексцерпта, 24 глаголни форми, или 24% от ексцерпта, общо 48 думи пълнозначна лексика, или 48% от ексцерпта и 52 непълнозначна лексика, или 52% от ексцерпта.

В десетата килолекса се срещат 14 съществителни имена, или 14% от ексцерпта, 9 прилагателни имена, или 9% от ексцерпта, 24 глаголни форми, или 24% от ексцерпта, общо 47 думи пълнозначна лексика, или 47% от ексцерпта и 53 непълнозначна лексика, или 53% от ексцерпта.

В единадесетата килолекса се срещат 13 съществителни имена, или 13% от ексцерпта, 7 прилагателни имена, или 7% от ексцерпта, 29 глаголни форми, или 29% от ексцерпта, общо 49 думи пълнозначна лексика, или 49% от ексцерпта и 51 непълнозначна лексика, или 51% от ексцерпта.

В дванадесетата килолекса се срещат 20 съществителни имена, или 20% от ексцерпта, 12 прилагателни имена, или 12% от ексцерпта, 23 глаголни форми, или 23% от ексцерпта, общо 55 думи пълнозначна лексика, или 55% от ексцерпта и 45 непълнозначна лексика, или 45% от ексцерпта.

В тринадесетата килолекса се срещат 13 съществителни имена, или 13% от ексцерпта, 9 прилагателни имена, или 9% от ексцерпта, 28 глаголни форми, или 28% от ексцерпта, общо 50 думи пълнозначна лексика, или 50% от ексцерпта и 50 непълнозначна лексика, или 50% от ексцерпта.

В четиринадесетата килолекса се срещат 25 съществителни имена, или 25% от ексцерпта, 9 прилагателни имена, или 9% от ексцерпта, 19 глаголни форми, или 19% от ексцерпта, общо 53 думи пълнозначна лексика, или 53% от ексцерпта и 47 непълнозначна лексика, или 47% от ексцерпта.

В петнадесетата килолекса се срещат 20 съществителни имена, или 20% от ексцерпта, 8 прилагателни имена, или 8% от ексцерпта, 24 глаголни форми, или 24% от ексцерпта, общо 52 думи пълнозначна лексика, или 52% от ексцерпта и 48 непълнозначна лексика, или 48% от ексцерпта.

В шестнадесетата килолекса се срещат 24 съществителни имена, или 24% от ексцерпта, 9 прилагателни имена, или 9% от ексцерпта, 24 глаголни форми, или 24% от ексцерпта, общо 57 думи пълнозначна лексика, или 57% от ексцерпта и 43 непълнозначна лексика, или 43% от ексцерпта.

В седемнадесетата килолекса се срещат 27 съществителни имена, или 27% от ексцерпта, 8 прилагателни имена, или 8% от ексцерпта, 23 глаголни форми, или 23% от ексцерпта, общо 58 думи пълнозначна лексика, или 58% от ексцерпта и 42 непълнозначна лексика, или 42% от ексцерпта.

В осемнадесетата килолекса се срещат 23 съществителни имена, или 23% от ексцерпта, 6 прилагателни имена, или 6% от ексцерпта, 23 глаголни форми, или 23% от ексцерпта, общо 52 думи пълнозначна лексика, или 52% от ексцерпта и 48 непълнозначна лексика, или 48% от ексцерпта.

В деветнадесетата килолекса се срещат 23 съществителни имена, или 23% от ексцерпта, 13 прилагателни имена, или 13% от ексцерпта, 22 глаголни форми, или 22% от ексцерпта, общо 58 думи пълнозначна лексика, или 58% от ексцерпта и 42 непълнозначна лексика, или 42% от ексцерпта.

В двадесетата килолекса се срещат 30 съществителни имена, или 30% от ексцерпта, 7 прилагателни имена, или 7% от ексцерпта, 26 глаголни форми, или 26% от ексцерпта, общо 63 думи пълнозначна лексика, или 63% от ексцерпта и 37 непълнозначна лексика, или 37% от ексцерпта.

В двадесет и първата килолекса се срещат 23 съществителни имена, или 23% от ексцерпта, 5 прилагателни имена, или 5% от ексцерпта, 23 глаголни форми, или 23% от ексцерпта, общо 51 думи пълнозначна лексика, или 51% от ексцерпта и 49 непълнозначна лексика, или 49% от ексцерпта.

В останалите 55 единици текст се срещат 19 съществителни имена, или 34,55% от ексцерпта, 3 прилагателни имена, или 5,45% от ексцерпта, 6 глаголни форми, или 10,9% от ексцерпта. Общо 28 единици пълнозначна лексика, или 50,9% от ексцерпта и 27 непълнозначна лексика, или 49,1% от ексцерпта.

Броят на глаголните форми в двадесет и една цели килолекси *LSK* е съответно 29, 14, 18, 23, 26, 19, 30, 30, 24, 24, 29, 23, 28, 19, 24, 24, 21, 23, 22, 23, 26. Броят на съществителните имена е 27, 30, 30, 22, 23, 30, 24, 17, 21, 14, 13, 20, 13, 25, 20, 24, 27, 23, 23, 23, 30, а броят на прилагателните имена – 14, 11, 9, 10, 5, 6, 4, 5, 3, 9, 7, 12, 9, 9, 8, 9, 8, 6, 13, 5, 7. Средното аритметично количество глаголни форми за двадесет и една килолекси текст е 25,73. Оттук като се извади от средното аритметично реалното количество глаголни форми за всяка килолекса, получените резултати за всеки един ексцерпт се вдигне на квадрат, стойностите се съберат помежду им, след това се раздели полученото число на двадесет, понеже разполагаме с двадесет и една килолекси, а на края ре-

зультатът се сложи под квадратен корен, се получава 12,7. Това е средното квадратично отклонение на глаголните форми за всеки ексцерпт в двадесет и една цели килолекси текст. То показва с колко в една килолекса текст техният брой се отклонява от средната стойност за тази категория в n на брой (в нашия случай 21) килолекси текст. С негова помощ може да изчисли интервалът на средната стойност на употребените глаголни форми в двадесет и една килолекси *LSK*. В нашия случай за глаголните форми той би трябвало да е 13,03-38,43. Отново с помощта на средното квадратично отклонение може да се изчисли гаранцията за 100% надеждност на ексцерптна оценка на стойността на тази категория. Тя се получава като се умножи по три средното квадратично отклонение и за глаголните форми в *LSK* е: $12,7 \times 3 = 38,11$.

Средното аритметично на употребените съществителни имена в двадесет и една килолекси текст от *LSK* е 22,81. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 5,41. Интервалът на средната стойност на употребените съществителни имена за двадесет и една килолекси текст *LSK* е 17,4-28,22. Гаранцията за 100% надеждност на ексцерптна оценка на стойността на съществителните имена за *LSK* е $5,41 \times 3 = 16,22$.

Средното аритметично за прилагателните имена в двадесет и една килолекси *LSK* е 8,05. Средното квадратично отклонение за тази категория е 2,94. Интервалът на средната стойност на употребените прилагателни имена е 5,11-10,99. Гаранцията за 100% надеждност на ексцерптна оценка на стойността на прилагателните имена за *LSK* е $2,94 \times 3 = 8,8$.

Приведените резултати ще послужат по-късно за изчисление по „Критерия на Пиърсън“ колко единици от всяка една категория може да се очакват в останалите 45 единици текст от *LSK* на последната двестот и втора килолекса.

Заради съпоставката с резултатите от работата върху *RZ*, същите изчисления се правят и за само три килолекси текст, понеже *RZ* има само три цели килолекси текст. След това резултатите от изчисленията на тези категории се привеждат в по пет и в по шест килолекси, понеже *CPS* има пет цели, а *ŠM* шест цели килолекси текст.

Средна аритметична стойност и средно квадратично отклонение от нея за разглежданите категории в по три килолекси текст *LSK*

Средното аритметично на употребените съществителни имена в първите три килолекси текст от *LSK* е 29. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 1,73.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена в първите три килолекси текст от *LSK* е 11,33. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 2,52.

Средното аритметично на употребените глаголни форми в първите три килолекси текст от *LSK* е 20,33. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 7,77.

Средното аритметично на употребените съществителни имена във вторите три килолекси текст от *LSK* е 28,33. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 5,97.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена във вторите три килолекси текст от *LSK* е 7. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 2,65.

Средното аритметично на употребените глаголни форми във вторите три килолекси текст от *LSK* е 22,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 3,51.

Средното аритметично на употребените съществителни имена в третите три килолекси текст от *LSK* е 20,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 3,51.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена в третите три килолекси текст от *LSK* е 4. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 1.

Средното аритметично на употребените глаголни форми в третите три килолекси текст от *LSK* е 27,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 3,21.

Средното аритметично на употребените съществителни имена в четвъртите три килолекси текст от *LSK* е 15,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 3,79.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена в четвъртите три килолекси текст от *LSK* е 9,33. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 2,52.

Средното аритметично на употребените глаголни форми в четвъртите три килолекси текст от *LSK* е 25,33. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 3,22.

Средното аритметично на употребените съществителни имена в петите три килолекси текст от *LSK* е 19,33. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 6,03.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена в петите три килолекси текст от *LSK* е 8,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 0,58.

Средното аритметично на употребените глаголни форми в петите три килолекси текст от *LSK* е 23,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 4,51.

Средното аритметично на употребените съществителни имена в шестите три килолекси текст от *LSK* е 24,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 2,08.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена в шестите три килолекси текст от *LSK* е 7,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 1,53.

Средното аритметично на употребените глаголни форми в шестите три килолекси текст от *LSK* е 22,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 1,53.

Средна аритметична стойност и средно квадратично отклонение от нея за разглежданите категории в по пет килолекси текст *LSK*

Средното аритметично на употребените съществителни имена в първите пет килолекси текст от *LSK* е 26,4. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 3,78.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена във първите пет килолекси текст от *LSK* е 9,8. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 3,27.

Средното аритметично на употребените глаголни форми в първите пет килолекси текст от *LSK* е 22. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 6,04.

Средното аритметично на употребените съществителни имена във вторите пет килолекси текст от *LSK* е 21,2. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 6,22.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена във вторите пет килолекси текст от *LSK* е 5,4. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 2,3.

Средното аритметично на употребените глаголни форми във вторите пет килолекси текст от *LSK* е 25,2. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 4,44.

Средното аритметично на употребените съществителни имена в третите пет килолекси текст от *LSK* е 18,2. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 5,17.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена в третите пет килолекси текст от *LSK* е 9. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 1,87.

Средното аритметично на употребените глаголни форми в третите пет килолекси текст от *LSK* е 24,6. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 4,04.

Средното аритметично на употребените съществителни имена в четвъртите пет килолекси текст от *LSK* е 24. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 1,73.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена в четвъртите пет килолекси текст от *LSK* е 8,2. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 3,11.

Средното аритметично на употребените глаголни форми в четвъртите пет килолекси текст от *LSK* е 22,6. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 1,14.

Средна аритметична стойност и средно квадратично отклонение от нея за разглежданите категории в по шест килолекси текст *LSK*

Средното аритметично на употребените съществителни имена в първите шест килолекси текст от *LSK* е 27. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 3,69.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена в първите шест килолекси текст от *LSK* е 9,17. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 3,45.

Средното аритметично на употребените глаголни форми в първите шест килолекси текст от *LSK* е 21,5. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 5,54.

Средното аритметично на употребените съществителни имена във вторите шест килолекси текст от *LSK* е 18,17. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 4,26.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена във вторите шест килолекси текст от *LSK* е 6,67. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 3,46.

Средното аритметично на употребените глаголни форми във вторите шест килолекси текст от *LSK* е 26,5. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексцерпти е 3,15.

Средното аритметично на употребените съществителни имена в третите шест килолекси текст от *LSK* е 22. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексерпти е 4,98.

Средното аритметично на употребените прилагателни имена в третите шест килолекси текст от *LSK* е 8,17. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексерпти е 1,17.

Средното аритметично на употребените глаголни форми в третите шест килолекси текст от *LSK* е 23,17. Средното квадратично отклонение за тази категория в текстовите ексерпти е 3,06.

Критерий на Пиърсън

Сега вече може да се изчисли и потенциално колко съществителни имена, прилагателни имена, глаголни форми, пълнозначна и непълнозначна лексика трябва да се очакват в останалите 45 единици текст *LSK* от последната дведесет и втора килолекса текст. Така ще се получи още една хипотетична цяла килолекса. Текстовата корекция до края на текста е 45 единици. За да се получи търсеното количество употребени единици в текстовата корекция трябва да се раздели гаранцията за 100% надеждност на изчисление на стойността съответната категория за целия текст на 45 и да се умножи по гаранцията за 100% надеждност на изчисление на съответната категория. След направените изчисления се получава, че очакваното количество съществителни имена в текстовата корекция е $(16,22/45) \times 16,22 = 5,85 = 6$. Очакваното количество прилагателни имена в текстовата корекция е $(8,8/45) \times 8,8 = 1,72 = 2$. Очакваното количество глаголни форми е $(38,11/45) \times 38,11 = 32,27 = 32$.

Общото количество съществителни имена в хипотетична цяла двадесет и втора килолекса *LSK* е $19+6=25$ (25%). Общото количество прилагателни имена в хипотетична цяла двадесет и втора килолекса *LSK* е $3+2=5$ (5%). Общото количество глаголни форми в хипотетична цяла двадесет и втора килолекса *LSK* е $6+32=38$ (38%). Общото количество на пълнозначна лексика в хипотетична цяла двадесет и втора килолекса *LSK* е $25+5+38=68$ (68%), а на непълнозначната – $27+5=32$ (32%).

V. Съпоставка на избрани показатели в ексерпти от четирите разгледани текста Критерий на Колмогоров-Смирнов

Съпоставка на показателите в ексерпти от *RZ* и *ŠM*

Във вариационна редица от глаголни температури в общо шест килолекси текст, по три от *ŠM* и *RZ*, $\Delta \max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 3=9/6=1,5 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адективни температури в общо шест килолекси текст, по три от *ŠM* и *RZ*, $\Delta \max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 5=9/10=0,9 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо шест килолекси текст, по три от *ŠM* и *RZ*, $\Delta \max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 4=9/8=1,125 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо шест килолекси текст (трите *RZ* и вторите три *ŠM*) $\Delta \max.=1$, а $\lambda=1^2/2 \times 4=1/8=0,125 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо шест килолекси текст (трите *RZ* и вторите три *ŠM*) $\Delta \max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 5=9/10=0,9 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо шест килолекси текст (трите *RZ* и вторите три *SM*) $\Delta max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 6=9/12=0,75 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов двата съпоставяни текста би трябвало да принадлежат с всички свои части към една генерална съвкупност.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *RZ* и *CPS*

Във вариационна редица от глаголни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *CPS*, $\Delta max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 5=9/10=0,9 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *CPS*, $\Delta max.=1$, а $\lambda=1^2/2 \times 4=1/8=0,125 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *CPS*, $\Delta max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 5=9/10=0,9 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *RZ* и *LSK*

Във вариационна редица от номинални температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (първите три), $\Delta max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 4=9/8=1,125 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (първите три), $\Delta max.=2$, а $\lambda=2^2/2 \times 5=4/10=0,4 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (първите три), $\Delta max.=1$, а $\lambda=1^2/2 \times 6=1/12=0,083 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (вторите три), $\Delta max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 5=9/10=0,9 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (вторите три), $\Delta max.=1$, а $\lambda=1^2/2 \times 5=1/10=0,1 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (вторите три), $\Delta max.=2$, а $\lambda=2^2/2 \times 6=4/12=0,33 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (третите три), $\Delta max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 5=9/10=0,9 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (третите три), $\Delta max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 6=9/12=0,75 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (третите три), $\Delta max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 6=9/12=0,75 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (четвъртите три), $\Delta_{max}=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 5=9/10=0,9 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (четвъртите три), $\Delta_{max}=1$, а $\lambda=1^2/2 \times 4=1/8=0,125 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (четвъртите три), $\Delta_{max}=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 6=9/12=0,75 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (петите три), $\Delta_{max}=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 5=9/10=0,9 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (петите три), $\Delta_{max}=2$, а $\lambda=2^2/2 \times 4=4/8=0,5 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (петите три), $\Delta_{max}=2$, а $\lambda=2^2/2 \times 6=4/12=0,33 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (шестите три), $\Delta_{max}=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 5=9/10=0,9 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (шестите три), $\Delta_{max}=1$, а $\lambda=1^2/2 \times 4=1/8=0,125 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо шест килолекси текст, по три от *RZ* и *LSK* (шестите три), $\Delta_{max}=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 6=9/12=0,75 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов би трябвало приведените вариационни редове от съществителни имена, прилагателни имена и глаголи на *RZ* да са от една генерална съвкупност с вариационните редове на *LSK*.

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов би трябвало приведените вариационни редове от съществителни имена, прилагателни имена и глаголи на *RZ* да са от една генерална съвкупност с вариационните редове на *ŠM*, *CPS* и *LSK*.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *ŠM* и *CPS*

Във вариационна редица от глаголни температури в общо десет килолекси текст, по пет *ŠM* и *CPS* $\Delta_{max}=5$, а $\lambda=5^2/2 \times 8=25/16=1,56 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо десет килолекси текст, по пет *ŠM* и *CPS* $\Delta_{max}=5$, а $\lambda=5^2/2 \times 9=25/18=1,39 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо десет килолекси текст, по пет *ŠM* и *CPS* $\Delta_{max}=4$, а $\lambda=4^2/2 \times 8=16/16=1 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от $\check{S}M$ и LSK

Във вариационна редица от номинални температури в общо дванадесет килолекси текст, по шест от $\check{S}M$ и LSK (първите шест), $\Delta max.=4$, а $\lambda=4^2/2 \times 8=16/16=1<1,84<2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо дванадесет килолекси текст, по шест от $\check{S}M$ и LSK (първите шест), $\Delta max.=6$, а $\lambda=6^2/2 \times 11=36/22=1,64<1,84<2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо дванадесет килолекси текст, по шест от $\check{S}M$ и LSK (първите шест), $\Delta max.=5$, а $\lambda=5^2/2 \times 9=25/18=1,56<1,84<2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо дванадесет килолекси текст, по шест от $\check{S}M$ и LSK (вторите шест), $\Delta max.=5$, а $\lambda=5^2/2 \times 11=25/22=1,14<1,84<2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо дванадесет килолекси текст, по шест от $\check{S}M$ и LSK (вторите шест), $\Delta max.=6$, а $\lambda=6^2/2 \times 11=36/22=1,64<1,84<2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо дванадесет килолекси текст, по шест от $\check{S}M$ и LSK (вторите шест), $\Delta max.=5$, а $\lambda=5^2/2 \times 7=25/14=1,79<1,84<2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо дванадесет килолекси текст, по шест от $\check{S}M$ и LSK (третите шест), $\Delta max.=5$, а $\lambda=5^2/2 \times 10=25/20=1,25<1,84<2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо дванадесет килолекси текст, по шест от $\check{S}M$ и LSK (третите шест), $\Delta max.=6$, а $\lambda=6^2/2 \times 8=36/16=2,25>1,84$, но $2,25<2,65$. Следователно би трябвало резултатите от съпоставката на двата вариационни реда да попадат „в границите на съмнението“.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо дванадесет килолекси текст, по шест от $\check{S}M$ и LSK (третите шест), $\Delta max.=5$, а $\lambda=5^2/2 \times 8=25/16=1,56<1,84<2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов би трябвало вариационните редове от съществителни имена и глаголи на $\check{S}M$ да са „от една генерална съвкупност“ с тези на LSK , докато при прилагателните имена съпоставката с последните шест килолекси попада „в границите на съмнението“.

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов би трябвало приведените вариационни редове от съществителни имена, прилагателни имена и глаголи на $\check{S}M$ да са от една генерална съвкупност с вариационните редове на RZ и CPS . Вариационните редове от съществителни имена и глаголи на $\check{S}M$ са от една генерална съвкупност с тези на LSK , докато при прилагателните имена съпоставката с последните шест килолекси попада „в границите на съмнението“.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от CPS и LSK

Във вариационна редица от номинални температури в общо десет килолекси текст – петте от CPS и първите пет от LSK $\Delta max.=1$, а $\lambda=1^2/2 \times 6=1/12=0,083<1,84<2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо десет килолекси текст – петте от *CPS* и първите пет от *LSK* $\Delta max.=2$, а $\lambda=2^2/2 \times 8=4/16=0,25 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо десет килолекси текст – петте от *CPS* и първите пет от *LSK* $\Delta max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 10=9/20=0,45 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо десет килолекси текст – петте от *CPS* и вторите пет от *LSK* $\Delta max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 8=9/16=0,56 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо десет килолекси текст – петте от *CPS* и вторите пет от *LSK* $\Delta max.=2$, а $\lambda=2^2/2 \times 7=4/14=0,29 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо десет килолекси текст – петте от *CPS* и вторите пет от *LSK* $\Delta max.=2$, а $\lambda=2^2/2 \times 8=4/16=0,25 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо десет килолекси текст – петте от *CPS* и третите пет от *LSK* $\Delta max.=4$, а $\lambda=4^2/2 \times 6=16/12=1,33 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо десет килолекси текст – петте от *CPS* и третите пет от *LSK* $\Delta max.=2$, а $\lambda=2^2/2 \times 7=4/14=0,29 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо десет килолекси текст – петте от *CPS* и третите пет от *LSK* $\Delta max.=2$, а $\lambda=2^2/2 \times 8=4/16=0,25 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от номинални температури в общо десет килолекси текст – петте от *CPS* и четвъртите пет от *LSK* $\Delta max.=3$, а $\lambda=3^2/2 \times 6=9/12=0,75 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от адекватни температури в общо десет килолекси текст – петте от *CPS* и четвъртите пет от *LSK* $\Delta max.=2$, а $\lambda=2^2/2 \times 8=4/16=0,25 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Във вариационна редица от глаголни температури в общо десет килолекси текст – петте от *CPS* и четвъртите пет от *LSK* $\Delta max.=4$, а $\lambda=4^2/2 \times 8=16/16=1 < 1,84 < 2,65$. Следователно би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов показателите на *CPS* би трябвало да принадлежат към една генерална съвкупност с показателите на всички части на *LSK*.

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов показателите на *CPS* би трябвало да принадлежат към една генерална съвкупност с показателите на *RZ*, *ŠM* и с показателите на всички части на *LSK*.

Критерий на Фишер

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *RZ* и *ŠM*

Тук отново се прави съпоставка между резултатите от изчислението на вече познатите категории в трите килолекси *Red i zakon* и двете редици от по три килолекси *ŠM*.

Средното квадратично отклонение за вариационните редове глаголни форми, съществителни имена и прилагателни имена в *Red i zakon* е 4,04; 0,58; 1,53. Средното квадратично отклонение за вариационните редове глаголни форми, съществителни имена и прилагателни имена в първите три килолекси *ŠM* е 0; 1,73; 2,89. Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е

$4,04/0=4,04>2,11>1,69$, т.е. двата съпоставяни ексцерпта „нямат общ статистически инвариант“. Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $1,74/0,58=3>2,11>1,69$, т.е. двата съпоставяни ексцерпта „нямат общ статистически инвариант“. Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $2,89/1,53=1,89>1,69$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер двата съпоставяни ексцерпта попадат в „границите на съмнението“.

Средното квадратично отклонение за вариационните редове глаголни форми, съществителни имена и прилагателни имена във вторите три килолекси *ŠM* е 6,81; 4,16; 2. Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $6,81/4,04=1,69=1,69$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер двата съпоставяни ексцерпта попадат в „границите на съмнението“. Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $4,16/0,58=7,17>2,11>1,69$, т.е. двата съпоставяни ексцерпта „нямат общ статистически инвариант“. Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $2/1,53=1,31<1,69<2,11$, т.е. би трябвало двата съпоставяни ексцерпта „да имат общ статистически инвариант“.

Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на глаголните форми двата съпоставяни текста веднъж „нямат общ статистически инвариант“, веднъж попадат „в границите на съмнението“. Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на съществителните имена двата съпоставяни текста два пъти „нямат общ статистически инвариант“. Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на прилагателните имена двата съпоставяни текста веднъж попадат „в границите на съмнението“ и веднъж „имат общ статистически инвариант“.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *RZ* и *CPS*

Средното квадратично отклонение за вариационните редове глаголни форми, съществителни имена и прилагателни имена в *RZ* е 4,04; 0,58; 1,53. Средното квадратично отклонение за вариационните редове глаголни форми, съществителни имена и прилагателни имена в първите три килолекси *CPS* е 2,08; 2,65; 1,53. Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $4,04/2,08=1,94<2,11$, но $1,94>1,69$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за глаголните форми двата съпоставяни ексцерпта попадат „в границите на съмнението“. Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $2,65/0,58=4,57>2,11>1,69$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за съществителните имена двата съпоставяни ексцерпта „нямат общ статистически инвариант“. Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $1,53/1,53=1<1,69$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за прилагателните имена двата съпоставяни ексцерпта „имат общ статистически инвариант“.

Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на глаголните форми двата съпоставяни текста попадат „в границите на съмнението“. Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на съществителните имена двата съпоставяни текста „нямат общ статистически инвариант“. Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на прилагателните имена двата съпоставяни текста „имат общ статистически инвариант“.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *RZ* и *LSK*

Средното квадратично отклонение за вариационните редове съществителни имена, прилагателни имена и глаголни форми в *RZ* е 0,58; 1,53; 4,04. Средното квадратично

отклонение за вариационните редове съществителни имена, прилагателни имена и глаголни форми в първите три килолекси *LSK* е 1,73; 2,52; 7,77.

Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $1,73/0,58=2,98>2,11>1,69$, т.е. двата съпоставяни ексцерпта „нямат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $2,52/1,53=1,65<1,69<2,11$, т.е. двата съпоставяни ексцерпта „имат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $7,77/4,04=1,92>1,69$, но $1,92<2,11$, т.е. по отношение на съотношението между средните си квадратични отклонения двата ексцерпта попадат „в границите на съмнението“.

Средното квадратично отклонение за вариационните редове съществителни имена, прилагателни имена и глаголни форми във вторите три килолекси *LSK* е 5,97; 2,65; 3,51.

Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $5,97/0,58=10,29>2,11>1,69$, т.е. двата съпоставяни ексцерпта „нямат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $2,65/1,53=1,73>1,69$, но $1,73<2,11$, т.е. по отношение на съотношението между средните си квадратични отклонения двата ексцерпта попадат „в границите на съмнението“.

Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $4,04/3,51=1,15<1,69<2,11$, т.е. двата съпоставяни ексцерпта „имат общ статистически инвариант“.

Средното квадратично отклонение за вариационните редове съществителни имена, прилагателни имена и глаголни форми в третите три килолекси *LSK* е 3,51; 1; 3,21.

Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $3,51/0,58=6,05>2,11>1,69$, т.е. двата съпоставяни ексцерпта „нямат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $1,53/1=1,53<1,69<2,11$, т.е. по отношение на съотношението между средните си квадратични отклонения двата ексцерпта „имат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $4,04/3,21=1,26<1,69<2,11$, т.е. по отношение на съотношението между средните си квадратични отклонения двата съпоставяни ексцерпта „имат общ статистически инвариант“.

Средното квадратично отклонение за вариационните редове съществителни имена, прилагателни имена и глаголни форми в четвъртите три килолекси *LSK* е 3,79; 2,52; 3,22.

Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $3,79/0,58=6,53>2,11>1,69$, т.е. по отношение на съотношението между средните си квадратични отклонения двата съпоставяни ексцерпта „нямат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $2,52/1,53=1,65<1,69<2,11$, т.е. по отношение на съотношението между средните си квадратични отклонения двата ексцерпта „имат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $4,04/3,22=1,25<1,69<2,11$, т.е. по отношение на съотношението между средните си

квадратични отклонения двата съпоставяни ексцерпта „имат общ статистически инвариант“.

Средното квадратично отклонение за вариационните редове съществителни имена, прилагателни имена и глаголни форми в петите три килолекси *LSK* е 6,03; 0,58; 4,51.

Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $6,03/0,58=10,4>2,11>1,69$, т.е. по отношение на съотношението между средните си квадратични отклонения двата съпоставяни ексцерпта „нямат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $1,53/0,58=2,64>2,11>1,69$, т.е. по отношение на съотношението между средните си квадратични отклонения двата съпоставяни ексцерпта „нямат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $4,51/4,04=1,12<1,69<2,11$, т.е. по отношение на съотношението между средните си квадратични отклонения двата съпоставяни ексцерпта „имат общ статистически инвариант“.

Средното квадратично отклонение за вариационните редове съществителни имена, прилагателни имена и глаголни форми в шестите три килолекси *LSK* е 2,08; 1,53; 1,53.

Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $2,08/0,58=3,59>2,11>1,69$, т.е. по отношение на съотношението между средните си квадратични отклонения двата съпоставяни ексцерпта „нямат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $1,53/1,53=1<1,69<2,11$, т.е. по отношение на съотношението между средните си квадратични отклонения двата съпоставяни ексцерпта „имат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $4,04/1,53=2,64>2,11>1,69$, т.е. по отношение на съотношението между средните си квадратични отклонения двата съпоставяни ексцерпта „нямат общ статистически инвариант“.

Въз основа на направените изчисления можем да обобщим, че: по отношение на вариационните редове от съществителни имена двата съпоставяни текста нямат общ статистически инвариант между нито една шестте проби от *LSK* и пробата от *RZ*. По отношение на вариационните редове от прилагателни имена двата съпоставяни текста по-скоро „имат общ статистически инвариант“ (четири пъти имат, веднъж попадат в „границите на съмнението“, веднъж нямат). По отношение на вариационните редове от глаголни форми двата съпоставяни текста по-скоро имат общ статистически инвариант – четири пъти имат, веднъж попадат в „границите на съмнението“, веднъж нямат.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *ŠM* и *CPS*

Средното квадратично отклонение за вариационните редове глаголни форми, съществителни имена и прилагателни имена в пет килолекси *ŠM* е: 1,73; 5,18; 2,51. Средното квадратично отклонение за тези категории в петте килолекси *CPS* е: 3,21; 2,61; 2,39. Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $3,21/1,73=1,86>1,69$, но $1,86<2,11$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за глаголните форми двата съпоставяни ексцерпта попадат „в границите на съмнението“. Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $5,18/2,61=1,98>1,69$, но $1,98<2,11$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за съществителните имена двата съпоставяни ексцерпта попадат „в границите на съмнение“.

то“. Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $2,51/2,39=1,05<1,69<2,11$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за прилагателните имена би трябвало двата съпоставяни ексцерпта да „имат общ статистически инвариант“.

Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на глаголите двата съпоставяни текста би трябвало да попадат „в границите на съмнението“. Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на съществителните имена двата съпоставяни текста би трябвало да попадат „в границите на съмнението“. Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на прилагателните имена двата съпоставяни текста би трябвало да „имат общ статистически инвариант“.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *ŠM* и *LSK*

Средното квадратично отклонение за вариационните редове съществителни имена, прилагателни имена и глаголни форми в шестте килолекси *ŠM* е: 6,92; 2,25; 5,53. Средното квадратично отклонение за тези категории в първите шест килолекси *LSK* е: 3,69; 3,45; 4,54.

Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $6,92/3,69=1,88>1,69$, но $1,88<2,11$, т.е. резултатите попадат в „границите на съмнението“.

Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $3,45/2,25=1,53<1,69<2,11$, т.е. би трябвало двата съпоставяни ексцерпта да „имат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $5,54/5,53=1<1,69<2,11$, т.е. би трябвало двата съпоставяни ексцерпта да „имат общ статистически инвариант“.

Средното квадратично отклонение за тези категории във вторите шест килолекси *LSK* е: 4,26; 3,46; 3,15.

Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $6,92/4,26=1,62<1,69<2,11$, т.е. би трябвало двата съпоставяни ексцерпта да „имат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $3,46/2,25=1,54<1,69<2,11$, т.е. би трябвало двата съпоставяни ексцерпта да „имат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $5,53/3,15=1,76>1,69$, но $1,76<2,11$ т.е. резултатите попадат „в границите на съмнението“.

Средното квадратично отклонение за тези категории в третите шест килолекси *LSK* е: 4,98; 1,17; 3,06.

Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $6,92/4,98=1,39<1,69<2,11$, т.е. би трябвало двата съпоставяни ексцерпта да „имат общ статистически инвариант“.

Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $2,25/1,17=1,92>1,69$, но $1,92<2,11$, т.е. резултатите попадат „в границите на съмнението“.

Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $5,53/3,06=1,81>1,69$, но $1,81<2,11$, т.е. резултатите попадат „в границите на съмнението“.

Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на съществителните имена двата съпоставяни текста би трябвало по-скоро да „имат общ статистически инвариант“ (два пъти имат, а веднъж попадат „в границите на съмнението“). Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на прилагателните имена двата съпоставяни текста би трябвало по-скоро да „имат общ статистически инвариант“ (два пъти имат, а веднъж попадат „в границите на съмнението“). Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на глаголните форми двата съпоставяни текста би трябвало по-скоро да попадат „в границите на съмнението“ (два пъти попадат „в границите на съмнението“, а веднъж имат).

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *CPS* и *LSK*

Средното квадратично отклонение за вариационните редове глаголни форми, съществителни имена и прилагателни имена в първите пет килолекси *LSK* е: 6,04; 3,78; 3,29. Средното квадратично отклонение за тези категории в петте килолекси *CPS* е: 3,21; 2,61; 2,39. Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $6,04/3,21=1,88>1,69$, но $1,88<2,11$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за глаголните форми двата съпоставяни ексцерпта попадат „в границите на съмнението“. Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $3,78/2,61=1,45<1,69<2,11$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за съществителните имена би трябвало двата съпоставяни ексцерпта „да имат общ статистически инвариант“. Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $3,27/2,39=1,37<1,69<2,11$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за прилагателните имена би трябвало двата съпоставяни ексцерпта „да имат общ статистически инвариант“.

Средното квадратично отклонение за вариационните редове глаголни форми, съществителни имена и прилагателни имена във вторите пет килолекси *LSK* е: 4,44; 6,22; 2,3. Средното квадратично отклонение за тези категории в петте килолекси *CPS* е: 3,21; 2,61; 2,39. Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $4,44/3,21=1,38<1,69<2,11$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за глаголните форми би трябвало двата съпоставяни ексцерпта „да имат общ статистически инвариант“. Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $6,22/2,61=2,38>2,11>1,69$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за съществителните имена не би трябвало двата съпоставяни ексцерпта „да имат общ статистически инвариант“. Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $2,39/2,3=1,04<1,69<2,11$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за прилагателните имена би трябвало двата съпоставяни ексцерпта „да имат общ статистически инвариант“.

Средното квадратично отклонение за вариационните редове глаголни форми, съществителни имена и прилагателни имена в третите пет килолекси *LSK* е: 4,04; 5,17; 1,87. Средното квадратично отклонение за тези категории в петте килолекси *CPS* е: 3,21; 2,61; 2,39. Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $4,04/3,21=1,26<1,69<2,11$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за глаголните форми би трябвало двата съпоставяни ексцерпта „да имат общ статистически инвариант“. Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $5,17/2,61=1,98>1,69$, но $1,98<2,11$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за съществителните имена двата съпоставяни ексцерпта попадат „в границите на съмнението“. Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $2,39/1,87=1,28<1,69<2,11$, по отношение на Критерия на Фи-

шер за прилагателните имена би трябвало двата съпоставяни ексцерпта „да имат общ статистически инвариант“.

Средното квадратично отклонение за вариационните редове глаголни форми, съществителни имена и прилагателни имена в четвъртите пет килолекси *LSK* е: 1,14; 1,73; 3,11. Средното квадратично отклонение за тези категории в петте килолекси *CPS* е: 3,21; 2,61; 2,39. Стойността на Критерия на Фишер за глаголните форми в съпоставяните ексцерпти е $3,21/1,14=2,82>2,11>1,69$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за глаголните форми не би трябвало двата съпоставяни ексцерпта „да имат общ статистически инвариант“. Стойността на Критерия на Фишер за съществителните имена в съпоставяните ексцерпти е $2,61/1,73=1,51<1,69<2,11$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за съществителните имена би трябвало двата съпоставяни ексцерпта „да имат общ статистически инвариант“. Стойността на Критерия на Фишер за прилагателните имена в съпоставяните ексцерпти е $3,11/2,39=1,3<1,69<2,11$, т.е. по отношение на Критерия на Фишер за прилагателните имена би трябвало двата съпоставяни ексцерпта „да имат общ статистически инвариант“.

Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на глаголите двата съпоставяни текста би трябвало да „имат общ статистически инвариант“ (три пъти „имат общ статистически инвариант“, веднъж попадат „в границите на съмнението“). Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на съществителните имена двата съпоставяни текста би трябвало да „имат общ статистически инвариант“ (три пъти „имат общ статистически инвариант“, веднъж попадат „в границите на съмнението“). Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на прилагателните имена двата съпоставяни текста би трябвало да „имат общ статистически инвариант“ (четири пъти „имат общ статистически инвариант“).

Обобщение

В настоящото изследване бяха представени резултатите от глотометричния анализ на четири от най-ранните средновековни хърватски произведения, писани на народен език с латински букви. Това са съответно *Red i zakon od primljenja na dil dobroga činjenja sestara naših reda svetog otca našega Dominika* или *Red i zakon* (в текста също *Red i zakon* или *RZ*) от 1345 г., *Oracio pulcra (et) devota ad B(ea)tam V(irginem) Ma(r)ia(m)* или *Šibenska molitva* (в текста също *ŠM*) от края на XIV в., *Cantilena pro sabatho* (в текста също *CPS*) от края на XIV (около 1385/86 г.) и житието на св. Екатерина *Legenda sv. Katarine divice* по ръкопис *I c 6* от Архива на ХАЗУ (нататък също *LSK*). Споменатите паметници са най-ранните известни засега в науката хърватски произведения, писани на народен език и записани с латински букви. Те отразяват навлизането на народния език в книжнината. Представяват четири различни жанра от средновековната хърватска литература. Показват как без да се опират на предходна книжовна традиция от подобен характер, хърватските книжовници успяват да създадат текстове, които да отговарят на нуждите на своето време и да отразяват особеностите на говоримия език от този период.

Показатели на словника

Въз основа на изнесените резултати, въпреки малкия обем на паметниците, може да се забележи тенденцията сред най-често употребяваните думи в текстовете да преобладава служебната лексика. Колкото повече намалява честотата на употребените единици в текста, намалява и количеството на служебната лексика, а нараства това на пълнозначната.

Отношението *покрытие в текста – покрытие в словника* показва, че колкото по-висока е честотата на употреба на лексемите, по-голямо е и покритието в текста, а по-малко – в словника. С намаляването на честотата на употреба, намалява покритието на групата в текста, а нараства покритието в словника.

Показатели на отношението между словника и текста. Коефициент на лексикално многообразие

Приведените резултати не показват особена стабилност за разглежданата категория в най-ранните хърватски текстове, писани на народен език и записани с латински букви, като е възможно разликата да се дължи на различния обем на паметниците (а вероятно също и на жанровите различия между тях). Прави впечатление, че стойността е най-висока в най-краткия текст (който се придържа по-строгo към границите на жанра), а най-ниска – в най-обемния, в който се наблюдава съчетаването на откъси, характерни за различни средновековни жанрове, поради това е възможно тази категория да се влияе от обема, а вероятно и от жанровите особености на паметниците.

И все пак приведените резултати са свидетелство за това, че хърватските книжовници успяват да създадат текстове, които (дори и в повечето случаи преводни) отразяват особеностите на говоримия език и същевременно са относително многообразни в лексикално отношение.

Показатели на отношението между словника и текста. Индекс на повторемостта

Резултатите от изчислението на Индекса на повторемостта в най-ранните средновековни хърватски текстове, писани на народен език с латински букви, показват относително ниски стойности на разглежданата категория в ранната хърватска литература, което показва, че вероятно и тя е относително стабилна в текстовете на народен език от този период. Все пак ниските стойности може да се дължат и на малкия обем на разглежданите паметници. Напълно очаквано е колкото по-ниска е стойността на индекса на повторемост, толкова по-голямо да е разнообразието на речника на дадено произведение.

Показатели на текста. Статистически изчисления

В този раздел бяха направени статистически изчисления на показателите на разглежданите паметници.

Тъй като това са различни по обем текстове, приведените дотук данни биха могли да служат само като ориентир и отправна точка при бъдещи съпоставки на равни части от тези и други подобни произведения. Напълно е възможно обаче някои от изчислените категории да се влияят и от жанровите специфики на произведенията, а не само от обема.

Средна аритметична стойност. Средно квадратично отклонение от нея. Интервал на средната стойност за разглежданите категории в текста. Гаранция за 100% надеждност на ексцерптна оценка на стойността на дадена категория

В този раздел бяха изчислени някои категории, които да ни послужат при бъдещата съпоставка на равни по обем ексцерпти от различни средновековни хърватски текстове от периода XIV-XV в.

Критерий на Пиърсън

Изчисленията в този раздел ни показаха по колко точно единици от всяка една от приведените категории би трябвало да очакваме в хипотетични N на брой единици текст, които да закръглят общия брой словоупотреби в последната непълна килолекса

на всеки от разглежданите текстове. Получените по този начин резултати ще могат да послужат при бъдещи съпоставки на повече на брой ексцерпти от повече изследвани текстове от хърватската книжнина от този период.

Съпоставка на равни по обем ексцерпти от четирите разглеждани средновековни хърватски паметника

В петата част беше направена съпоставка на равни по обем ексцерпти от четирите разглеждани средновековни хърватски паметника. Пробите бяха съпоставени съответно по Критерия на Колмогоров-Смирнов и по Критерия на Фишер. Съпоставката даде следните резултати:

Критерий на Колмогоров-Смирнов

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *RZ* и *ŠM*

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов двата съпоставяни текста би трябвало да принадлежат с всички свои части към една генерална съвкупност.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *RZ* и *CPS*

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *RZ* и *LSK*

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов би трябвало приведените вариационни редове от съществителни имена, прилагателни имена и глаголи на *RZ* да са от една генерална съвкупност с вариационните редове на *ŠM*, *CPS* и *LSK*.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *ŠM* и *CPS*

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов би трябвало двата вариационни реда да са от една генерална съвкупност.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *ŠM* и *LSK*

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов би трябвало приведените вариационни редове от съществителни имена, прилагателни имена и глаголи на *ŠM* да са от една генерална съвкупност с вариационните редове на *RZ* и *CPS*. Вариационните редове от съществителни имена и глаголи на *ŠM* са от една генерална съвкупност с тези на *LSK*, докато при прилагателните имена съпоставката с последните шест килолекси попада „в границите на съмнението“.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *CPS* и *LSK*

Според направените изчисления по Критерия на Колмогоров-Смирнов би трябвало приведените вариационни редове от съществителни имена, прилагателни имена и глаголи на *LSK* да са от една генерална съвкупност с вариационните редове на *RZ* и *CPS*. Вариационните редове от съществителни имена и глаголи на *LSK* са от една генерална съвкупност с тези на *ŠM*, докато при прилагателните имена съпоставката с последните шест килолекси попада „в границите на съмнението“.

Критерий на Фишер

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *RZ* и *ŠM*

Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на глаголните форми двата съпоставяни текста веднъж „нямат общ статистически инвариант“, веднъж попадат „в границите на съмнението“. Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на съществителните имена двата съпоставяни текста два

пъти „нямат общ статистически инвариант“. Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на прилагателните имена двата съпоставяни текста веднъж попадат „в границите на съмнението“ и веднъж „имат общ статистически инвариант“.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *RZ* и *CPS*

Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на глаголните форми двата съпоставяни текста попадат „в границите на съмнението“. Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на съществителните имена двата съпоставяни текста „нямат общ статистически инвариант“. Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на прилагателните имена двата съпоставяни текста „имат общ статистически инвариант“.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *RZ* и *LSK*

Въз основа на направените изчисления можем да обобщим, че: по отношение на вариационните редове от съществителни имена двата съпоставяни текста нямат общ статистически инвариант между нито една от шестте проби от *LSK* и пробата от *RZ*. По отношение на вариационните редове от прилагателни имена двата съпоставяни текста по-скоро „имат общ статистически инвариант“ (четири пъти имат, веднъж попадат в „границите на съмнението“, веднъж нямат). По отношение на вариационните редове от глаголни форми двата съпоставяни текста по-скоро имат общ статистически инвариант – четири пъти имат, веднъж попадат в „границите на съмнението“, веднъж нямат.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *ŠM* и *CPS*

Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на глаголите двата съпоставяни текста би трябвало да попадат „в границите на съмнението“. Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на съществителните имена двата съпоставяни текста би трябвало да попадат „в границите на съмнението“. Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на прилагателните имена двата съпоставяни текста би трябвало да „имат общ статистически инвариант“.

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *ŠM* и *LSK*

Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на съществителните имена двата съпоставяни текста би трябвало по-скоро да „имат общ статистически инвариант“ (два пъти имат, а веднъж попадат „в границите на съмнението“). Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на прилагателните имена двата съпоставяни текста би трябвало по-скоро да „имат общ статистически инвариант“ (два пъти имат, а веднъж попадат „в границите на съмнението“). Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на глаголните форми двата съпоставяни текста би трябвало по-скоро да попадат „в границите на съмнението“ (два пъти попадат „в границите на съмнението“, а веднъж имат).

Съпоставка на показателите в ексцерпти от *CPS* и *LSK*

Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на глаголите двата съпоставяни текста би трябвало да „имат общ статистически инвариант“ (три пъти „имат общ статистически инвариант“, веднъж попадат „в границите на съмнението“). Според направените изчисления по Критерия на Фишер по отношение на съществителните имена двата съпоставяни текста би трябвало да „имат общ статистически инвариант“ (три пъти „имат общ статистически инвариант“, веднъж попадат „в границите на съмнението“). Според направените изчисления по Критерия на Фишер по от-

ношение на прилагателните имена двата съпоставяни текста би трябвало да „имат общ статистически инвариант“ (четири пъти „имат общ статистически инвариант“).

Заклучение

Получените резултати не дават еднозначен отговор. Тъй като в лингвостатистиката се съпоставят на първо място ексцерпти, а чак след това чрез тях и текстовете, на които те принадлежат, трябва да уточним, че направените обобщения в съответните раздели важат преди всичко за ексцерптите. Понеже резултатите от двата Критерия за съпоставка се различават, а Критерият на Фишер все пак отчита с по-голяма точност съпоставяните характеристики, склонен съм по-скоро да се доверя на резултатите от него, въпреки че и те често не са единни дори по отношение на един и същи текст. Излиза, че по отношение на дадена част на речта Критерият на Фишер отчита наличието на „общ статистически инвариант“, а по отношение на друга от съпоставяните категории двата текста по-скоро „нямат общ статистически инвариант“. Тези резултати ме навеждат на мисълта, че разликата между съпоставяните показатели се влияе от жанровата принадлежност на разглежданите произведения. Подобно твърдение звучи по-логично, понеже е напълно нормално различните текстови жанрове да си служат с наличните езикови средства по различен начин, както и да ги използват в различна степен.

Прави впечатление и още нещо. Колкото по-големи по обем стават паметниците, които се съпоставят, толкова по-разнообразни стават и получените резултати. Това означава, че те важат преди всичко за съпоставяните ексцерпти, а чак след това и за текстовете, към които принадлежат. Означава също така и че е възможно показателите за употребата на отделните части на речта да се влияят както от жанра (особено като се има пред вид, че някои от разглежданите текстове проявяват особености, характерни за повече от един средновековен жанр), така също и от обема на съпоставяните паметници.

ЛИТЕРАТУРА

- Давидов 1996: *Давидов, А.* Използване на статистическите методи в лексиколожките изследвания. – Старобългарска лексикология. Под. ред. на А. Давидов, Велико Търново, 28-43. (Davidov 1996: *Davidov, A.* Izpolzvanе na statisticheskite metodi v leksikolozhkite izsledvania. – Starobalgarska leksikologia. Pod. red. na A. Davidov, Veliko Tarnovo, 28-43.)
- Иванова 2000: *Иванова, Н.* История на сръбския и хърватския книжовен език. София: УИ Св. Климент Охридски. (Ivanova 2000: *Ivanova, N.* Istoria na srabskia i harvatskia knizhoven ezik. Sofia: UI Sv. Kliment Ohridski.)
- Илиева 2011: *Илиева, Т.* Лексиката в Йоан-Екзарховия превод на Богословието – количествени показатели. – Старобългаристика, 35/2, 14-37. (Ilieva 2011: *Ilieva, T.* Leksikata v Ioan-Ekzarhovia prevod na Bogosloviето – kolichestveni pokazateli. – Starobalgaristika, 35/2, 14-37.)
- Илиева 2014: *Илиева, Т.* Лексиката в творчеството на Петър Черноризец – глотометричен профил. – *Език и литература* (2013) 1-2, 72-86. (Ilieva 2014: *Ilieva, T.* Leksikata v tvorchestvoto na Petar Chernorizets – glotometrichen profil. – *Ezik i literatura* (2013) 1-2, 72-86.)
- Станчев 1982: *Станчев, Кр.* Поетика на старобългарската литература (основни принципи и проблеми). София: Наука и изкуство (Stanchev 1982: *Stanchev, Kr.* Poetika na starobalgarskata literatura (osnovni principii i problemi). Sofia: Nauka i izkustvo).

- Станчев 1985: *Станчев, Кр.* Стилистика и жанрове на старобългарската литература. София: Наука и изкуство (Stanchev 1985: *Stanchev, Kr.* Stilistika i zhanrove na starobalgarskata literatura. Sofia: Nauka i izkustvo).
- Стефанов 2012: *Стефанов, С.* Наследници на ятовата гласна в един чакавски текст на житието на св. Екатерина от XV в. – *Littera et Lingua*, Зима, 2012 <http://slav.uni-sofia.bg/naum/lilijournal/2012/4>. [Stefanov 2012: *Stefanov, S.*, Naslednitsi na yatovata glasna v edin chakavski tekst na zhitieto na sv. Ekaterina ot XV v. – *Littera et Lingua*, Zima, 2012 <http://slav.uni-sofia.bg/naum/lilijournal/2012/4>.]
- Стефанов 2013: *Стефанов, С.* Наблюдения върху езика на житие на св. Екатерина в хърватската книжнина от XVв. – Старобългарска литература, кн. 47, 174-185. [Stefanov 2013: *Stefanov, S.*, Nablyudeniya varhu ezika na zhitie na sv. Ekaterina v harvatskata knizhnina ot XV v. – *Starobalgarska literature*, kn. 47, 174-185.]
- Стефанов 2014а: *Стефанов, С.* Върху изоколните структури в житие на св. Екатерина от XV в. на народен хърватски език. – Годишник на Софийския Университет „Св. Климент Охридски“, том 99. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 143-169 (Stefanov 2014a: *Stefanov, S.* Varhu izokolnite strukturi v zhitie na sv. Ekaterina ot XV v. na naroden harvatski ezik: – V: *Godishnik na Sofiyskiya universitet „Sv. Kliment Ohridski“*, Tom 99. Sofia: Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“, 155-172).
- Стефанов 2014б: *Стефанов, С.* О стихе в средновековном житии св. Екатерины на народном хорватском языке. – В: Сборник тезисов двух Международных молодёжных междисциплинарных славистических конференций. Роль славянской молодёжи в процессе устойчивого цивилизационного развития. V. Славянский мир: аспекты истории и культуры (28.05.2014). Москва, 40-44. [Stefanov 2014b: *Stefanov, S.* O stihe v srednevekovnom zhitii sv. Ekaterina na narodnom hrvatskom yazyke. – V: *Sbornik tezisev dvuh Mezhdunarodnykh molodezhkikh mezhdistsiplinarnikh slavisticheskikh konferentsiy. Rol' slavyanskoy molodezhi v protsesse ustoychivogo tsivilizatsionnogo razvitiya. V. Slavyanskiy mir: aspekty istorii i kul'tury* (28.05.2014). Moskva, 40-44.]
- Стефанов 2015а: *Стефанов, С.* Стилистични похвати за създаване на ритъм в средновековно житие на св. Екатерина на народен хърватски език. – В: Сборник с доклади от Дванадесетите международни славистични четения „Движение и пространство в славянските езици, литератури и култури“ (9-10.05.2014 г.). София, 46-53 (Stefanov 2015a: *Stefanov, S.* Stilistichni pohvati za sazdavane na ritam v srednovekovno zhitie na sv. Ekaterina na naroden harvatski ezik – V: *Sbornik s dokladi ot Dvanadesetite mezhdunarodni slavistichni chetenia MDvizhenie i prostranstvo v slavyanskite ezitsi, literaturi i kulturi*“ (9-10.05.2014 г.). Sofia, 46-53).
- Стефанов 2015б: *Стефанов, С.* Лексика и стил в средновековно житие на св. Екатерина на народен хърватски език. – *Littera et Lingua*, Пролет-Лято, 2015. <http://slav.uni-sofia.bg/naum/lilijournal/2015/12/1-2/> [Stefanov 2015b: *Stefanov, S.* Leksika i stil v srednovekovno zhitie na sv. Ekaterina na narodne harvatski ezik. – *Littera et Lingua*, Prolet-Lyato, 2015. <http://slav.uni-sofia.bg/naum/lilijournal/2015/12/1-2/>]
- Стефанов 2017а: *Стефанов, С.* Текстове за св. Екатерина в хърватската книжнина XIV – XVIII в. – Годишник на Софийския Университет „Св. Климент Охридски“, том 101. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 155–172 (Stefanov 2017a: *Stefanov, S.* Tekstove za sv. Ekaterina v harvatskata knizhnina XIV-XVIII v.: – V: *Godishnik na Sofiyskia universitet „Sv. Kliment Ohridski“*, Tom 101. Sofia: Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“, 155-172).

- Стефанов 2017б: *Стефанов, С.* Рефлекси на еровата гласна и на сричкотворното *ř* и *!* в чакавски текст на житието на св. Екатерина, писан на народен хърватски език от периода XIV-XV в. – В: Мултикултурализъм и многоезичие. Сборник с доклади от Тринадесетите международни славистични четения, София, 21-23.04.2016 г., съставители: М. Стефанов, П. Мартинова, Д. Григоров, Р. Петрова, Вл. Колев, Т. Георгиева. Велико Търново: Фабер, 123-133 (Stefanov 2017b: *Stefanov, S.* Refleksi na erovata glasna i na srichkotvornoto *ř* i *!* v chakavski tekst na zhitieto na sv. Ekaterina, pisan na naroden harvatski ezik ot perioda XIV-XV v. – V: Multikulturalizam i mnogoezichie. Sbornik s dokladi ot Trinadesetite mezhduнародni slavistichni chetenia, Sofia, 21-23.04.2016 г. Sast.: M. Stefanov, P. Martinova, D. Grigorov, R. Petrova, Vl. Kolev, T. Georgieva. Veliko Tarnovo: Faber, 123-133).
- Стефанов 2017в: *Стефанов, С.* Рефлекси на ятовата гласна в житие на св. Екатерина, писано на народен хърватски език от периода XIV-XV в. – Филологически форум, 3, 21-31 (Stefanov 2017v: *Stefanov, S.* Refleksi na yatovata glasna v zhitie na sv. Ekaterina, pisano na naroden harvatski ezik ot perioda XIV-XV v.: – Filologicheski Forum, 3, 21-31).
- Стефанов 2018а: *Стефанов, С.* Лексиката в Red i zakon zadarskih dominikanki: Глотометричен анализ. – В: Стереотипът в славянските езици, литератури и култури. Сборник с доклади от Четиринадесетите международни славистични четения София 26-28.04.2018 г., ред. Ц. Аврамова, Д. Иванова, Р. Стефчева, Д. Денчева, Л. Желева, Е. Македонска, Вл. Колев, Т. Бончева, Б. Васич, Кр. Янев, Н. Радованова, Б. Цветкова. София: „Св. Климент Охридски“, 493-506 (Stefanov 2018a: *Stefanov, S.* Leksikata v Red i zakon zadarskih dominikanki: Glotometrichen analiz. – V: Stereotipat v slavyanskite ezitsi, literaturi i kulturi. Sbornik s dokladi ot Chetirinadesetite mezhduнародni slavistichni chetenia, Sofia, 26-28.04.2018 г. Red. C. Avramova, D. Ivanova, R. Stefcheva, D. Dencheva, L. Zheleva, E. Makedonska, Vl. Kolev, T. Boncheva, B. Vasich, Kr. Yanev, N. Radovanova, B. Cvetkova. Sofia: UI „Sv. Kliment Ohridski“, 493-506).
- Стефанов 2018б: *Стефанов, С.* Лексиката в Šibenska molitva: Глотометричен анализ. – Език и литература, 3-4, 195-208 http://www.ezik-i-literatura.eu/2018/3-4/15-EiL_3_4_2018_Simeon_Stefanov.pdf. (Stefanov 2018b: *Stefanov, S.* Leksikata v Shibenska molitva: Glotometrichen analiz. – Ezik I literatura, 3-4, 195-208 http://www.ezik-i-literatura.eu/2018/3-4/15-EiL_3_4_2018_Simeon_Stefanov.pdf.)
- Стефанов 2018в: *Стефанов, С.* Лексиката в Cantilena pro sabatho: Глотометричен анализ. – Филологически форум, (под печат) (Stefanov 2018v: *Stefanov, S.* Leksikata v Cantilena pro sabatho: Glotometrichen analiz. – Filologicheski forum (pod pechat).
- Стефанов 2018г: *Стефанов, С.* Лексиката в Legenda sv. Katarine divice: Глотометричен анализ. – Дзяло, год. VI, бр. 12 . http://www.abcdar.com/magazine/XII/Stefanov_1314-9067_XII.pdf http://www.abcdar.com/magazine_XII.php (Stefanov 2018g: *Stefanov, S.* Leksikata v Legenda sv. Katarine divice: Glotometrichen analiz. – Dzyalo, god. VI, br. 12. http://www.abcdar.com/magazine/XII/Stefanov_1314-9067_XII.pdf http://www.abcdar.com/magazine_XII.php]
- Фрумкина 1964: *Фрумкина, Р. М.* Статистические методы изучения лексики. Москва 1964. (Frumkina 1964: *Frumkina, R. M.* Statisticheskiye metody izucheniya leksiki. Moskva 1964.)
- Христова 1994: *Христова, И.* Речник на словата на Климент Охридски. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 7-40. (Hristova 1994: *Hristova, I.* Rechnik na slovata na Kliment Ohridski. Sofia: UI „Sv. Kliment Ohridski“, 7-40.)

- Янакиев 1977: Янакиев, М. Стилистиката и езиковото обучение. София: Народна просвета. (Yanakiiev 1977: Yanakiiev, M. Stilistikata i ezikovoto obuchenie. Sofia: Narodna prosveta).
- Badurina-Stipžević 2013: *Badurina-Stipžević, V.* Hrvatska srednjovjekovna proza I. Legende i romani (Priredila i transkribirala Vesna Badurina Stipžević). Zagreb: Matica Hrvatska, 106-114.
- Bronzini 1960: *Giovanni, B.* Bronzini. La leggenda di S. Caterina d'Alessandria. – Accademia Nazionale dei Lincei, Classe di Scienze Morali, storiche e filologiche, Memorie, Serie 8, Volume 9. Roma.
- Damjanović, Kuzmić, Mihaljević, ěagar 2009: *Damjanović, Kuzmić, Mihaljević, ěagar*, Red i zakon zadarskih dominikanki iz 1345. godine. – Povijest hrvatskoga jezika, 1, Srednji vijek. Zagreb, 524-527.
- Damjanović, Kuzmić, Mihaljević, ěagar 2009: *Damjanović, Kuzmić, Mihaljević, ěagar*, Šibenska molitva. – Povijest hrvatskoga jezika, 1. Srednji vijek. Zagreb, 528-531.
- Damjanović, Kuzmić, Mihaljević, ěagar 2009: *Damjanović, Kuzmić, Mihaljević, ěagar*, Cantilena pro sabatho. – Povijest hrvatskoga jezika, 1, Srednji vijek. Zagreb, 533.
- Damjanović, Kuzmić, Mihaljević, ěagar 2009: *Damjanović, Stj., B. Kuzmić, M. Mihaljević, M. ěagar*, Antologija hrvatskih srednjovjekovnih djela. – Povijest hrvatskoga jezika, knj. 1, Srednji vijek. Zagreb, 457-541.
- Fališevac 1978: *Fališevac, D.* Razdoblja i književne vrste hrvatske srednjovjekovne proze (o problemu periodizacije i klasifikacije). – B: Filologija, 8, 89-98.
- Fališevac 2010: *Fališevac D.* Sveta Katarina – prva užena žena u hrvatskoj književnoj kulturi. – Slovo, 60, 257-277.
- Ganza-Aras 1990: *Ganza-Aras, T.* Zadužbina i licej Sv. Dimitrija u Zadru. – Historijski zbornik, 43 (1), 197-208.
- Jagić 1869: *Jagić, V.* Ogledi stare hrvatske proze. II. Zakon primanja u bratovštinu. – *Starine*, knj. 1, 224-227.
- Jagić 1869: *Jagić, V.* Ogledi stare hrvatske proze. II. Legenda sv. Katarine divice. – *Starine*, knj. 1, 217-224.
- Hamm 1926/1927: *Hamm, J.* Legenda o sv. Katarini iz Aleksandrije u našim starim rukopisima (дипломна работа, в ръкопис), (non vidi).
- Hadrovics 1984: *Hadrovics, L.* Cantilena pro sabatho. – Filologija, 12. Zagreb, 7-25.
- Hercigonja 1973: *Hercigonja, E.* Hrvatska književnost srednjega vijeka (do kraja 14. stoljeća). – B: Zbornik Zagrebačke slavističke škole, 1. Zagreb, 22-66.
- Hercigonja 1975: *Hercigonja, E.* Srednjovjekovna književnost. – B: Povijest hrvatske književnosti, 2. Zagreb: Liber-Mladost.
- Kolumbić 1969: *Kolumbić, N.* Hrvatska srednjovjekovna poezija i drama u svjetlu naše nauke o književnosti. – Slovo, XVIII-XIX, 1969, 189-212.
- Kolumbić 1975: *Kolumbić, N.* Neka pitanja postanka i razvoja hrvatske srednjovjekovne drame. – U: Dani Hvarškoga kazališta. Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu, vol 1, N 1, 1975, 36-56.
- Kolumbić 1986: *Kolumbić, N.* Razvojni put hrvatske srednjovjekovne drame. – U: Dani Hvarškoga kazališta. Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu, vol.12, N 1, 1986, 5-23.
- Lukežić 2012: *Lukežić, I.* Zajednička povijest hrvatskih narječja 1. Fonologija. Hrvatska Sveučilišna naklada, 367.
- Malić 1973: *Malić, D.* Šibenska molitva. – Rasprave Instituta za jezik, 3. Zagreb, 81-190.

- Malić 1977: *Malić, D.* Red i zakon zadarskih dominikanki iz 1345. godine. – Rasprave Instituta za jezik, 3. Zagreb, 59-128.
- Malić 1989: *Malić, D.* Grafija i pravopis hrvatskog latiničkog rukopisa 14. Stoljeja Žija sv. Otaca. – Rasprave Zavoda za hrvatski jezik 15. Zagreb, 129-177.
- Malić 1992: *Malić, D.* Crkvenoslavenska jezična tradicija u hrvatskim latiničkim rukopisima iz 14. Stoljeja. – Rasprave. Sv. 18. Zagreb, 99-117.
- Malić 2004: *Malić, D.* Skrivene veze hrvatske srednjovjekovne glagoličke, ćiriličke i latiničke grafije. – Glagolica i hrvatski glagolizam, Zagreb-Krk, 549-561.
- Malić 2008: *Malić, D.* Croatian Medieval texts in Latin script. – Croatia and Europe, 2, Croatia in the Middle Ages and the Renaissance (A Cultural Survey). Zagreb, 301-322.
- Milžetić, Milošević 1911: *Milžetić, I., J. Milošević,* Šibenska molitva (14. vijek). – Starine, 33. Zagreb, 81-190 (non vidi).
- Petrović 2008: *Petrović, I.* Latinska i glagoljska tradicija sv. Krizogona (Krševana) i sv. Anastazije u hrvatskoj hagiografiji Srednjega vijeka Ponovnootkrivljani zadarski latinski rukopis iz 12./13. st. (Cod. Lat. Iaderensis Filippi). – Slovo, 56-57, 451-475.
- Petrović 2008a: *Petrović, I.* Croatian and European hagiography. – Croatia and Europe, vol 2, Croatia in the Middle Ages and the Renaissance (A Cultural Survey). Zagreb, 323-344.
- Premudra 1928: *Premudra, V.* Najstariji datovani spomenik hrvatske gotice. Prilog grafici i historiji naše književnosti. — Nastavni vijesnik, 36. Zagreb, 81-97 (non vidi).
- Štefanić 1969: *Štefanić, Vj. i suradnici.* Hrvatska književnost srednjega vijeka. Pet stoljeća hrvatske književnosti, 1. Zagreb, 274-277.
- ĉagar 2009: *ĉagar, M.* Hrvatska pisma u Srednjem vijeku. – Povijest hrvatskoga jezika. knj. 1. Srednji vijek. Zagreb, 107-221.